

Proposamena
**2013-2016ko
bake eta bizikidetz
plana**

Gizartea elkartzea helburu

2013ko ekainaren 11a
Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

Proposamena

2013-2016ko bake eta bizikidetza plana

Gizartea elkartzea helburu

2013ko ekainaren 11a
Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

Sumarioa

Aurkezpena

Lehen zatia.

Proiektua. Ezinegonetik ongizatera

1. Egoeraren diagnostikoa.

- 1.1. Errealitate-printzipioak.
 - I. Abiapuntu bat: errealitatea aldatu egin da eta ez du bideragarria den atzerako bueltarik.
 - II. Oinarri bat: gizarte heldua dugu, hainbat ideia argi dituena.
 - III. Lehentasun bat: orain da komenigarria bizikidetzan inbertitzea.
- 1.2. Erantzukizun-printzipioak.
 - I. Iragana. Gauzak argitzeko betebeharra dugu.
 - II. Oraina. Normalizatzeko betebeharra dugu.
 - III. Etorkizuna. Adiskidetzeko betebeharra dugu.

2. Proiektuaren oinarriak lau urte hauetarako.

- 2.1. Izena eta eginkizuna.
 - 2.2. Helburuak.
 - 2.3. Estrategia.
 - I. Printzipio etiko eta demokratikoak.
 - II. Irizpide gidatzailea: Adostasuna eta nazioarteko estandarrak.
 - III. Metodologia: *Mikroakordioak*.
 - IV. Jardun orokorreko irizpideak: Jokoaren arauak.
 - 2.4. Ardatzak eta ekimenak.
 - 2.5. Oinarrizko konpromisoak: Erronka estrategiko diren *mikroakordioak*.
-

Bigarren zatia.

Prozesua. Mesfidantzatik konfiantzara

1. Prozesua eta iragana, ikuspegi *etiko-soziala*.

- 1.1. Gako estrategikoa: iragana kudeatzearen konplexutasuna.
- 1.2. Mugarri bat prozesuan: iraganaren gaineko konpromisoa.
- 1.3. Urratsak.

2. Prozesua eta oraina: ikuspegi *soziopolitiko*a.

- 2.1. Gako estrategikoa: mesfidantzaren inertzia.
- 2.2. Mugarri bat prozesuan: orainaren gaineko konpromisoa.
- 2.3. Urratsak.

3. Prozesua eta etorkizuna: *gizarte- eta hezkuntza-arloko* ikuspegia.

- 3.1. Gako estrategikoa: bizikidetzaren urratzearen arrazoen azterketa.
 - 3.2. Mugarri bat prozesuan: etorkizunaren gaineko konpromisoa.
 - 3.3. Urratsak.
-

Hirugarren zatia.

Programa. Desadostasunetik adostasunera

•I. ardatza. Fitxen arabera antolatutako ekimenak, iragana kudeatzeari dagokionez.

- 1. ekimena. Giza Eskubideen urraketak egiaztatzen dituen txosten bat egitea eta horren ondoriozko jardunak.
- 2. ekimena. Memoriaren *Plaza-Instituto de Memoria y Convivencia* proiektua garatzea.
- 3. ekimena. Terrorismoaren biktimak gogorarazteko proiektuari ekarpenak egitea.
- 4. ekimena. Terrorismoaren biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea.
- 5. ekimena. Egungo legedian babesik ez duten biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea.
- 6. ekimena. Torturari buruzko ikerketa eta ekintzak.

•II. ardatza. Fitxen arabera antolatutako ekimenak, oraina kudeatzeari dagokionez.

- 7. ekimena. Lankidetzeta eta elkarlana Eusko Legebiltzarrarekin.
- 8. ekimena. Espetxe-politikari buruzko *Hitzeman* programa garatzea.
- 9. ekimena. Europar Batasunarekiko elkarlanerako bideak bultzatzea.
- 10. ekimena. Lankidetzeta Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoarekin.
- 11. ekimena. Euskal unibertsitateen ekarpen partekatua.
- 12. ekimena. Ertzaintzaren konpromiso soziala Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde.

•III. ardatza. Fitxen arabera antolatutako ekimenak, etorkizuna kudeatzeari dagokionez.

- 13. ekimena. Lankidetzeta *publiko-soziala* euskal elkarten sarearekin.
- 14. ekimena. Herritarren parte hartzea sustatzea.
- 15. ekimena. Bizikidetzaren aldeko hitzarmena Foru Aldundiekin eta Udalekin.
- 16. ekimena. Jardun-lerro osagarriak bultzatzea heziketa formalaren eremuan.
- 17. ekimena. Jardun-lerro espezifikokoak bultzatzea gazteriaren, kulturaren eta heziketa ez-formalaren eremuan.
- 18. ekimena. Gizartearen sentsibilizazioa eta hedabide publikoen konpromisoa.

•Zeharkako ardatza. Jarraipena.

- I. ekimena. Bake eta Bizikidetzeta Planaren kudeaketa, koordinazioa eta ebaluazioa.

Aurkezpena

X. legegintzaldiaren hasieran, Eusko Jaurlaritzak Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia sortzea erabaki zuen, lehengo bi zuzendaritza –hau da, Herrizaingo Sailari atxikitako Biktimen Zuzendaritza eta Justizia Sailean txertatutako Giza Eskubideen Zuzendaritza– egitura bakar batean biltzeko; Idazkaritza Nagusi hori Lehendakariaren txertatuta izaki, zuzenean Lehendakariaren mende dago.

Europako esparruan, gobernu-politiken egiturak normalki giza eskubideen zuzendaritza bat, institutu bat edo antzeko instantzia bat eduki ohi du, giza eskubideak defendatu eta bultzatzeko. Normaltasun-testuinguruetan, tresna hori nahikoa da gizabidearekin eta funtsezko askatasun eta eskubideekin konpromisoa hartzeko politikak bideratzeko.

Gure egungo testuingurua, ordea, berezia da. Duela bi urte baino gutxiago, indarkeriazko jarduna bertan behera uzten zuela iragarri zuen ETAK, bost hamarkada baino gehiago igaro ondoren. Berrogeita hamar urte baino gutxiago ditugun guztiok beti bizi izan gara egoera horretan. Gertakari benetan historikoa dugu aurrean. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusi baten sorkuntza zuzenean dago testuinguru soziopolitiko berezi horri lotuta.

Koiuntura berezi bati egokitutako erantzuna da. Bi puntu nagusik definitzen dute haren eginkizun espezifikoa: lehenik, bakea behin betiko eta modu itzulezinean sendotzen laguntzea; eta, bigarren, bizikidetzaren sozial eta politikoaren hobekuntza sustatzea, terrorismoz, indarkeriaz eta giza eskubideen urraketaz betetako bizipen traumatiko eta iraunkor batek kaltetu baitu.

Seguru asko, eginkizun bikoitz espezifikoren horrek ez du inolako zentzurik izango gure politika publikoetan hemendik urte batzuetara, orduan erronkak beste batzuk izango dira eta. Baina, hala eta guztiz ere, orain ahalegin hori ez badugu egiten, beharbada hemendik urte batzuetara horren hutsunea sumatuko dugu.

Une honetan Legebiltzarrean, Jaurlaritzan edo gizartearen edozein erantzukizun dugunok aukera paregabea dugu bakearen eta bizikidetzaren erronka bikoitz horri aurre egiteko. Testuinguru horretan, jokoan dagoena ez da eredu bat ala bestea, indarkeriaren ondorengo etapa honen ikuspegi ideologiko bat ala bestea. Jokoan dagoenak, lehenengo eta behin, giza sufrimenduarekin du zerikusia.

Pertsona askok asko sufritu dute, eta oraindik ere sufritzen ari dira. Orain egiten duguna edo egiten ez duguna baliagarria izango da pertsonen sufrimenduak arintzeko, murrizteko edo gainditzeko. Gure ekintza politiko bateratua lagungarria izan daiteke pertsona jakin batzuen bizitza hobetzeko eta gutxiago sufritu dezaten lortzeko. Hori da, une honetan, baliorik handiena duen erreferentzia.

Giza faktorea da, alde batera utzi ezinezko faktorea. Politikaren alderik zintzoena erakusten duen lan bat garatzeko aukera dugu. Premisa horretan oinarrituta, Idazkaritza honek legegintzaldi osorako bere gain hartu duen lehen eginkizuna bakegintza eta bizikidetzarako plan bat egitea da, giza aurpegia duen plan bat.

Planaren edukian ibilbide bat proposatzen da, gizartearen eta politikaren arloetan partekatutako ibilbide bat; alor honetan Eusko Jaurlaritzak egin asmo duenaren isla idatzia. Dokumentu hau Planaren erakusgarria da, eta hura definitzen duten bi ezaugarri nagusi bildu nahi ditu: argitasuna eta zehaztapena. Hiru zatitan egituraturako da: proiektua, prozesua eta programa.

Proiektuak planaren oinarriak eta osagai funtsezkoak definitzen ditu, ikuspegi kontzeptual batetik. Irudikatu nahi du indarkeriaren eta amorruaren ondoez sakonetik bakearen eta bizikidetzaren ongizate zibikora igarotzeko bidea bultzatzeko borondatea. Eraldaketa hori gauzatzen laguntzeko proiektua da.

Bigarren zatiak jarraitu nahi dugun prozesua deskribatzen du. Banan-banan azaltzen ditu urrats guztiak; horrela, denak batera argazki global batean ikusita, haren zentzuaren batasuna hobeto antzeman dadin. Mesfidantzatik konfiantzara joateko ibilbide bat, sentsibiltate politiko guztiak barne hartuko dituena. Gure gizartean, bizikidetzaren errealitatean zuzenki eragingo duen prozesua. Urrats guztien artean, eta ibilbide hori errazte aldera, gako eta mugari estrategiko batzuk nabarmentzen dira, iragana, oraina eta etorkizuna kudeatzearen inguruan.

Hirugarren zatiak lan-programa jasotzen du. Hitzetatik ekintzetara igarotzeko aldia biltzen du. Zati horretan, aurreko guztia abian jartzeko operatibitatea deskribatzen da. Kontzeptuetatik lan zehatzetara pasatzen gara. Guztira, 18 ekimen aurkeztu ditugu, lehenetsuzko hiru jardun-arlotan banaturik, eta beste ekimen bat zeharkakoa.

Lehen Zatia

Proiektua

Ondoezetik ongizatera

Lehen Zatia

Proiektua. Ondoezetik ongizatera

Planaren lehenengo zati honek bi atal nagusi ditu: egoeraren diagnostikoa eta proiektuaren oinarriak lau urte hauetarako. Gakoa da analizatzea eta proiektatzea, jakitun izanik une historiko batean gaudela, bidegurutze estrategiko batean. Datozen urteetan zer egiten dugun edo zer ez dugun egiten, ondorengo analista eta historialarien begirada zorrotzak aztertuko du, bai eta herritarrek berek ere.

Ziur aski, une honetan guztioi exijitu behar zaigun baldintza da ikusmira zabalago batez ahalegintzea erabakiak hartzen. Ez gara ari unean uneko eztabaida igarokor edo egoeraren araberako batez. Ez gara ari prentsako titularrak geureganatzeko borroka mediatiko batez. Jokoan dagoena da bakea irabazteari eman diezaiokegun erantzun partekatuaren ardura. Eta horrek bere ondorioak ditu gaurko eta etorkizuneko gure gizartean.

Ikuspegia zabaldu beharra dugu, beraz, behar adinako perspektibaz jarduteko. Horixe dugu bakerako eta elkarbizitzarako proiektu bat definitzen hasteko ezinbestez behar dugun baldintza. Nondik gatozen aztertu, non gauden eta nora joan nahi dugun, alde batera utzita egunez eguneko liskar politiko eta alderdikoiak, partekaturiko eraldaketa baten egileak bihurtzeko. Ondoez sakon batek markaturiko esperientzia sozial eta politiko batetik gatoz. Bizikidetza normalizatu baterantz, ongizate arrazoizko baterantz aurrera egiteko desafioa dugu aurrez aurre.

Funtsezko desafioa, azken batean, partekatzea da. Horren ondorioz etor baitaiteke, arazoak arazo, gizar-ongizatea. Gai izatea tradizio politiko guztiak integratuko dituzten oinarrizko adostasunak ehuntzeko. Politikagintzan, nahiko erraza da diferentzia markatzen duen kokagunea finkatzea; baina benetan txalotzea merezi duena adostasuna posible egiten duen kokagunea finkatzea da. Lidergo ausartak behar ditugu, presio eta zailtasunei aurre egiten dakitenak. Eta, halaber, pausoak aurrera emateko lidergo partekatu eta sendo baten beharrezanaren kontzientzia behar dugu.

1. Egoeraren diagnostikoa

Egoeraren diagnostikoa hezuramaitzen da ardatz nagusi baten inguruan (euskal gizartea) eta erreferentzia-puntu baten inguruan (bizikidetzatza). Bi galderak egituratzen dute diagnostikoa. Lehenik eta behin: zein da gure errealitatea? Eta, bigarrenik: zein beharizan daude egungo egoeran? Horrela, egituratzaile gisa, hiru errealitate-printzipio eta hiru erantzukizun-printzipio formulatzen dira.

1.1. Errealitate-printzipioak

Abiapuntu argi bat, oinarri sendo bat eta lehentasun nabarmen bat. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusi honek bateratu eta bultzatu nahi duen proiektua ondoko hiru errealitate-printzipio hauetan oinarritzen da.

I. Abiapuntu bat: errealitatea aldatu egin da eta ez du bideragarria den atzerako bueltarik

Errealitatea aldatu egin da, eta hobera aldatu ere. Gainera, asko hobetu daiteke oraindik. Aldaketa horrek arau mailako indarra dauka. Gure gizartea testuinguru berri horren arabera bizi da dagoeneko. Hain zuzen ere aldaketa hori gizartean errotuta dagoenez, besteak beste, esan dezakegu aldaketa itzullezina dela, atzera egitea ez delako bideragarria, ezta zentzuzkoa ere.

Errealitate-printzipio honen sakontasuna ulertzea erabakigarria da etapa berri honen abiapuntuan kokatzeko. Evidentzia hori azpimarratu beharra dago, denok ditugu-eta iraganeko sorgin-gurpiletara behin eta berriz itzularazten gaituzten inertzia batzuk. Hala eta guztiz ere, gure egungo gizarteak antz handiagoa du 2023. urteko euskal gizartearekin 2003. urteko euskal gizartearekin baino.

II. Oinarri bat: gizarte heldua dugu, hainbat ideia argi dituena

Egoera honek arriskuak ditu, noski, baina guk ditugun beldurretako batzuk ez daude justifikatuta. Ezin ditugu bake eta bizikidetzako politika guztiak bideratu pentsatuz gure gizartea adin txikioa dela printzipio etiko, zibiko edo demokratikoei dagokienez. Guztion ahaleginari esker, lan asko egin da. Herritarren heldutasun etikoa, zibikoa edo demokratikoa, hainbat kasutan, abangoardian kokatzen da.

Indarkeria edo terrorismoa erabiltzea edo edozein giza eskubide urratzea, gaur egun, sozialki eta politikoki ezeztatuta daude, irmoki. Gure gizartea gizarte heldua da. Hori oinarri, gure funtsezko zeregina da erabaki praktikoak, zehatzak eta objektiboak adostea; hau da, iraganeko kalteak konpontzeko, orain hobetzeko eta etorkizuna prestatzeko baliagarriak izango diren erabakiak adostea.

III. Lehentasun bat: orain da komenigarria bizikidetzan inbertitzea

Aldi berean, onartu behar dugu sozialki eta politikoki traumatikoa izan den indarkeriazko historia bat bizi izan dugula, eta horrek modu desberdinean baldintzatzen gaituela, gutariko bakoitzak lehendik izan dugun zirkunstantzia biografikoaren arabera. Indarkeria-osteko beste testuinguru batzuen esperientziatik zerbait ikasi dugu. Gizarteak horrelako bizipenak ez baditu ondo barneratzen, hamabost edo hogeitau urte geroago gerta daiteke erreakzio-eraginak agertzea; normalki minoritarioak dira erreakzio horiek, baina ezin dira aurreikusi eta ez ditugu nahi.

Orain komeni da bizikidetzan inbertitzea. Eta horrek zer esan nahi du praktikan? Esan nahi du funtsezkoa dela sozialki eta politikoki oinarri gutxi batzuk konpartitzea. Oinarrizko adostasunak identifikatu, definitu eta proiektatu egin behar ditugu, gainerako guztian iritzi desberdinak izan ahal izateko berme guztiekin. Funtsezko konfiantza sozial eta politikoko gune bat sortzea esan nahi du. Lau urte hauetan aurrez aurre izango dugun lehentasun handietako bat da hori.

1.2. Erantzukizun-printzipioak

Hiru errealitate-printzipio horien definizioak aukera emango digu hiru erantzukizun-printzipioen inguruko jardun-esparrua sortzeko. Iraganarekin, orainarekin eta etorkizunarekin zer egin behar dugun jakiteko baliagarriak dira.

I. Iragana. Gauzak argitzeko betebeharra dugu

Ezin dugu etorkizuna eraiki iraganean ezer gertatu izan ez balitz bezala. Larregi sufritu dugu. Behar-beharrezkoa dugu, indarkeriaren eta giza eskubideen urraketa bakoitzaren inguruko argitasuna, egia, justizia eta ordainaren printzipioak benetan gauzatuko badira. Argitze-prozesu horretan, gure betekizun etikoa da bi irizpide errespetatzea: ez baztertzea eta ez parekatzea. Biktimen oroimen eta errekonozimenduarekiko betebeharrak bat da, eta Legebiltzarraren legeak eta erabakiak betetzeko beharkizuna ere bai.

Giza eskubideen urraketa ekarri zuten gertakari objektiboak bisualizatu behar ditugu, horietako bakar bat ere baztertu edo ahaztu gabe. Aldi berean, testuinguru biktimologiko eta kriminologikoen diferentziak errespetatu behar ditugu, eskubide-urraketa bakoitzaren berezko larritasuna beste zeinu bateko urraketa larritasunarekin nahastu, parekatu, konpentsatu, konparatu edo arindu gabe.

II. Oraina. Normalizatzeko betebeharra dugu

Iraganaren ondorioek gure oraina baldintzatzen dute. Indarkeriak eta giza eskubideen urraketek eragin deshumanizatzailea dute. Giza izaeraren txarrena ateratzen dute, eta besteentzat txarrena nahi izatea ere eragiten dute. Indarkeria osteko prozesuei buruzko nazioarteko esperientziek azpimarratzen dute oso garrantzitsua dela orainaren normalizazio sozialera bideratzen diren estrategiak, konpromisoak, diskurtsoak eta ekintzak gauzatzea.

Normalizazio sozial hori sustatzeak esan nahi du pausoak eman behar direla indarkeria erabat desagertu dadin lortzeko, aurreko etapatik heredatutako inertiak eta ondorioak berbideratzeko eta bizikidetzeta behin betiko sendotzeko. Normalizazio soziala, era berean, tradizio politiko guztiek kokaleku bat izango duten gune bat sortzea da, gertatu dena gertatu dela ere. Lantegi partekatua eta adostua izan behar du.

III. Etorkizuna. Adiskidetzeko betebeharra dugu

Sistema demokratiko baten funtsa bizikidetzeta zuzena eta bateratzailea lortzea da. Hori da balio nagusia, demokrazian ekintza politiko orok duen funtsezko helburua. Edozein zirkunstantziaren ondorioz bizikidetzeta-oreka hori galtzen denean, politikak oreka hori berreskuratu behar du, posible eta arrazoizko den neurriraino.

Iraganaren berrikuspen kritikoa egitea eta oraina normalizatzeko beharrezkoak diren erabakiak hartzea garrantzitsua da, baina hori bezain garrantzitsua da etorkizunean bizikidetzeta demokratikoa eta adiskidetzeta bideratzeko oinarriak jartzea. Giza duintasunaren eta giza eskubideen inguruan oinarritzeko kohesio bat gauzatzea ahalbidetuko duten hezkuntza-, dibulgazio- edo komunikazio-estrategiak bilatu eta bultzatu behar dira.

2. Proiektuaren oinarriak lau urte hauetarako

Plan edo proiektu horren gakoak bost ataletan laburbil daitezke: (1) izena eta eginkizuna, (2) helburuak, (3) estrategia, (4) ardatzak eta ekimenak, eta (5) erroka estrategikoak.

2.1. Izena eta eginkizuna

Une honetan aurrez aurre dugun eginkizun honetan, batu egingo gaituen hitz bat aurkitu behar dugu. Ez da erraza. Nazioartean, normalki, *adiskidetzeta* kontzeptua erabiltzen da. Hemen, ordea, hitz horrek arazoak ematen ditu, ez da behar bezain baketsua. Adostasun-guneak bilatzeko bidean, lagungarri zaigun hitz bat hartu dugu maileguan.

2013ko otsailaren 21ean, Salvador Allende Fundazioko presidente Osvaldo Puccio jaunak, Fernando Buesaren eta Jorge Díezen oroimeneko ekitaldian hizlari gonbidatua izan zenak, bere esperientzian baliagarritzat jo duen eta guk gauzatu behar dugun zereginaren azken helburua ondo definitzen duen kontzeptu bat aipatu zuen.

Haren azalpenaren arabera, bakea, iraganaren berrikuspen kritikoa, bizikidetzeta, adiskidetzeta eta gainerako helburu guztiak hitz baten barruan bil daitezke, eta hitz hori *berrelkartzea* edo *elkartzea* da.

“2013-2016ko bake eta bizikidetzeta plana, gizartea *elkartzea* helburu”. Horregatik du izen hori Bake eta Bizikidetzeta Plan honek.

Elkartze kontzeptuak ezin hobeto azaltzen eta islatzen du plana bultzatzen duen espiritua. Haren eginkizuna deskribatzen du: gizarte konpartitu bat eraikitzea. Pentsa dezagun datozen zortzi edo hamar urteez. Gure zeregin nagusia da herri honetan denok sar gaitezkeen *plaza publiko* bat edukitzeko baldintzak sortzea. Elkartze demokratikoko gune bat izan behar du, bertan errespetua eta desadostasuna normaltasun osoz uztartuko dituena.

2.2. Helburuak

Proiektu honen eginkizuna gizartean *berrelkartzea* da. Lau urte ditugu norabide horretan aurrera egiteko. 2016an, zazpi helburu zehatz eta ebaluagarri beteak nahi genituzke. Hain zuzen, legegintzaldi honetan Eusko Jaurlaritzak duen jardun-planaren muina osatzen dutenak.

- I. ETAre desarmaea eta benetako amaiera lortzen laguntzea.
- II. Giza eskubideen urraketa guztien egiaztapena egitea.
- III. Biktima guztien errekonozimendu- eta ordain-prozesua osatzea.
- IV. Memoriaren politika publiko bat definitzea eta bultzatzea.
- V. Testuinguru berriarekin bat datorren espetxe-politika baterako akordioak bultzatzea.
- VI. *Elkarketa* sozio-politikoko eszenatoki baterako oinarrizko adostasunak lortzea.
- VII. Gizarte- eta hezkuntza-arloko elkarrekintzak bilatzea, gizarte-*elkarketako* kultura bultzatzeko.

2.3. Estrategia

Helburu horiek lortzeko garatuko dugun estrategiaren oinarria izango dira printzipio etiko eta demokratiko batzuk, irizpide gidatzaile bat, metodologia bat eta jardun orokorrerako hainbat irizpide.

I. Printzipio etiko eta demokratikoak

Gizartea *elkartzeko* proiektu honen funtsa giza duintasuna da, balio gorena den heinean, bai eta giza eskubideen defentsa eta sustapena ere. Printzipio etiko horretatik ondorioztatzen da erabateko konpromiso bat demokraziarekin, askatasunarekin eta pluralismoarekin, eta edozein indarkeria-modu edo inposizio antidemokratiko erabiltzearen aurkako konpromisoa ere.

II. Irizpide gidatzailea: Adostasuna eta nazioarteko estandarrak

Edozein ikuspuntutatik begiratuta, uste osoa dugulako eta premia ere handia delako, bizikidetzaren alor honetan funtsezkoa da ahalik eta adostasun handienak bilatzea. Horixe izango da, beti, Idazkaritza Nagusi honen aukera: gure errealitate soziopolitikoaren aniztasunarekiko zeharkako akordioa bilatzea.

Idazkaritza Nagusi honek Nazio Batuen jarraibideei eta giza eskubideen eta bake- eta adiskidetzeta-prozesuen alorreko nazioarteko estandarrei hobekien erantzuten dieten erabakiak hartuko ditu.

III. Metodologia: *Mikroakordioak*

Adostasunak lortzea funtsezkoa da; baina onartu behar dugu ez dela zeregin erraza. Idazkaritza Nagusi honek Legebiltzarreko taldeekin lanerako eta lankidetzarako metodologia bat bultzatuko du, eta metodologia horren oinarria *mikroakordioak* bilatzea izango da. Ibilbide errealista bat gauzatzea, aurrea egiteko modukoa eta, azken batean, eraginkorra, horixe da helburua.

Mikroakordioen proposamena bokazio metatzailea eta progresiboa duen lan-metodo bat da, akordio txikien bitartez adostasun oinarrizko, sendo eta indartsuko azken ikuspegi bat eraikitzea ahalbidetzeko. *Mikroakordioaren* adibide on bat, esate baterako, 2013ko otsailaren 22an Eusko Legebiltzarrean Fernando Buesaren eta Jorge Díazen oroimenez elkarrekin lore-eskaintza bat egiteko lortutako akordioa da.

IV. Jardun orokorreko irizpideak: jokoaren arauak

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren lan-planak jardun orokorreko lau jarraibide ditu. Zehaztu eta, ahal den neurrian, konpartitu nahi ditugun jokoaren arauak dira.

·Bake- eta bizikidetzaren alorreko jarduna hiru denboratan egituratuko da: iragana, oraina eta etorkizuna. Programak eta ekintzak honako era honetan ordenatuko dira: bat, iraganean gertatutakoari buruzko erantzunak; bi, orainaren beharrezko eratorritako lehentasunak, eta hiru, etorkizunerako funtsezko zereginak.

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak lankidetzaren esparruak bilatuko ditu gai honetan zeresana duten erakunde eta gizarte-entitate guztiekin eta, bereziki eta oroz gainetik, Eusko Legebiltzarrarekin.

·Pronuntziamentu publikoak eta eztabaida mediatikoak eragin eztabaidaezina dute politikaren eta erakundearen eremuan. Hala eta guztiz ere, Idazkaritza Nagusi honen asmoa da borroka hori modu klasikoan ez egitea, eta, edozein kasutan, langintza zuzenaren eta adostasuna lortzeko helburu nagusiaren mende jartzea.

·Proiektu honen jardun-irizpide bat da inola ere ez nahastea esparru juridiko-politikoari buruzko eztabaida politikoa eta *elkarketa* zibiko-sozialeko esparruari buruzko eztabaida aurre-politiko. Bigarren horrek izaera etikoa du, batez ere, eta alderdien aukera politikoetatik haraindi elkartu behar gaitu.

2.4. Ardatzak eta ekimenak

Bake eta Bizikidetzaren Planaren lan-programak hiru ardatz ditu: iragana, oraina eta etorkizuna. Ardatz horietako bakoitzak sei ekimen nagusi ditu. Eta ekimen bakoitzean hainbat jardun-lerro txertatzen dira:

I. ardatza. Iragana

- 1. **ekimena.** Giza Eskubideen urraketak egiaztatzen dituen txosten bat egitea eta horren ondoriozko jardunak.
- 2. **ekimena.** Memoriaren Plaza-*Instituto de Memoria y Convivencia* proiektua garatzea.
- 3. **ekimena.** Terrorismoaren biktimak gogorarazteko proiektuari ekarpenak egitea.
- 4. **ekimena.** Terrorismoaren biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea.
- 5. **ekimena.** Egungo legedian babesik ez duten biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea.
- 6. **ekimena.** Torturari buruzko ikerketa eta ekintzak.

II. ardatza. Oraina.

- 7. **ekimena.** Lankidetzaren eta elkarlana Eusko Legebiltzarrarekin.
- 8. **ekimena.** Espetxe-politikari buruzko *Hitzeman* programa garatzea.
- 9. **ekimena.** Europar Batasunarekiko elkarlanerako bideak bultzatzea.
- 10. **ekimena.** Lankidetzaren Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoarekin.
- 11. **ekimena.** Euskal unibertsitateen ekarpen partekatua.
- 12. **ekimena.** Ertzaintzaren konpromiso soziala Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde.

III. ardatza. Etorkizuna.

- 13. **ekimena.** Lankidetzaren *publiko-soziala* euskal elkarten sarearekin.
- 14. **ekimena.** Herritarren parte hartzea sustatzea.
- 15. **ekimena.** Bizikidetzaren aldeko hitzarmena Foru Aldundiekin eta Udalekin.

-16. **ekimena.** Jardun-lerro osagarriak bultzatzea heziketa formalaren eremuan.

-17. **ekimena.** Jardun-lerro espezifikoak bultzatzea gazteriaren, kulturaren eta heziketa ez-formalaren eremuan.

-18. **ekimena.** Gizartearen sentsibilizazioa eta hedabide publikoen konpromisoa.

Zeharkako ardatza. Jarraipena.

-I. **ekimena.** Bake eta Bizikidetzaren Planaren kudeaketa, koordinazioa eta ebaluazioa.

2.5. Oinarrizko konpromisoak: Erronka estrategiko diren *mikroakordioak*.

Lehen aipaturiko mikroakordioen metodologia giltzarria da datozen hilabete eta urteetako estrategian. Metodologia hori zehazteko, hiru helburu-kategoria ezartzen dira:

I. Iraganari buruzko ondorio konpartitua ateratzeko ***mikroakordioak***.

II. Oraingo gure errealitatea normalizatzeko ***mikroakordioak***.

III. Oinarri etiko eta aurre-politikoen ***mikroakordioak***, *elkarketa*-etorkizunerako.

Bigarren zatia

Prozesua

Mesfidantzatik konfiantzara

Bigarren zatia

Prozesua. Mesfidantzatik konfiantzara

Aldaketak oso kasu gutxitan gertatzen dira modu disruptiboan. Ohiko moduan, gizarte-erldaketak eta, are gehiago, bizikidetza-kulturari eragiten diotenak, heltze-prozesu baten ondorio izaten dira. Bilakaera horrek aurrera egin dezan, denbora igarotzea ezinbestekoa da. Aurrerabide dinamiko horri *prozesu* esaten zaio. Pentsamolde horri jarraiki jardun behar dugu. Aurkeztu berri den bake- eta bizikidetza-proiektua prozesu baten barruan eta prozesu baten zerbitzura dago.

Aldaketak oso mantso gertatzen direnean ezinegona, antsietatea eta frustrazioa sortzen zaizkigu baina goian aipatu dugun ikuspegi hori behar-beharrezkoa da gizarte-erldaketen logika ulertzeko. Prozesu-ikuspegia errealtate-printzipioan txertatzen da eta frustrazioko edo zorrozkeriaren bulkadei aurre egiten laguntzen du. Bizikidetzaren bidean, nortasunak, interesak eta asmoak ahal den gehienon gustura harmonizatzea zein konplexua den gogorarazten digu.

Guk lortu nahi dugun aldaketa prozesu bat da eta, gainera, prozesu hori partekatzeko premia dugu; beraz, zailtasunak areagotu egiten dira. Horrelako prozesuek aurrera egingo badute, horren aldeko egoera izatea ezinbestekoa da. Horren aldeko egoera hori sortzeko elkarrekin egin behar dugu lan eta plan honen oinarritzko proposamena horixe baino ez da. Ez dugu beti ados egon beharrik. Aitzitik, gizarte askotariko eta demokratiko batean ia gai guztietan egoten dira desadostasunak. Kontraesan-printzipioa da gizarte ororen berme.

Alabaina, aniztasun hori zabaltzeko gutxieneko adostasun-maila bat behar da, jokalekua eta jokoaren arauak zehaztearren. Jokalekua eta arau horiek zehaztu ezean, bakoitzak nahi duena egiten du. Horregatik, kontraesan-printzipioa oinarritzko konfiantza-printzipioarekin konpentsatu behar da. Konfiantzarik gabe, jai dugu. Bizitza eta bizikidetza egingarriak dira gutxieneko konfiantza izan badugulako besterengan, etorkizunean, proiektuetan, gizartean, erakundeetan...

Eta politikan ere berdina da; elkarrekiko konfiantzaren gutxieneko maila bat partekatu behar dugu. Hala ere, muturreko mesfidantzaren aldi batetik gatoz. Eta Bake eta Bizikidetza Plan honek sustatu nahi duen prozesuaren erronka mesfidantzatik konfiantzarako aldaketa hori ahalbidetzea da. Gizartearen elkartze-prozesu bat partekatzeko, oinarritzko konfiantzaren egoera bat sortzea da planaren funtsa. Egoera hori sortzeko, argitasunez, zehaztasunez eta konpromisoak hartuta jarduten dugu.

1. Prozesua eta iragana, ikuspegi etiko-soziala

1.1. Gako estrategikoa: iragana kudeatzearen konplexutasuna

Indarkeria indarrean egon den aldia amaitutakoan, iragana kudeatzea da, zalantzarik gabe, lanik zailena. Horixe da zailena zeren iraganean metatzen baitira erantzukizunen eta erruen diagnostikoak. Horregatik da hain zaila gertaturikoaren gaineko akordioak lortzea eta, bereziki, gertaturiko horren interpretazioen gainekoak. Errua beti da norbaitena. Eta batak besteari leporatzen ibiltzen gara.

Gizaki garen aldetik, errua ukatu egiten dugu. Inork ez du nahi izaten errua leporatzerik. Inork ez du nahi erantzule bakarra izan. Horregatik, beti aurkitzen dugu argudioren bat dela errua partekatzeke edo aurrekariak ahazteko, dela geure burua aurretiazko eraso handiago baten, errealitate jakin baten edo testuinguru jakin baten biktimizat hartzeko, geure erantzukizuna garbitzearren.

Iraganak urrundu egiten gaitu, erruak eragiten duen saminarekiko beldurra sustatzen baitu. Horregatik eragiten du hainbesteko segurtasunik eza. Eta beldur horren ondorioz da hain konplexua iragana kudeatzea. Iragana aztertzeak ez du justifikatzen jarrera iheskorra izatea, baina arazoa ulertzen laguntzen du, hobeto aurre egiteko.

Zuzentzea ere geure-geurea dugu, gizaki garen aldetik. Bulkadaren eta beldurraren botereari arrazoiaren boterea gailentzen zaila esan nahi du. Zuzentzea aukera dezakegu. Horixe da pertsonen eta gizarteek euren esku duten lehen boterea, aldaketaren eta eraldaketaren lehen boterea. Iraganak beldurraren eta segurtasunik ezaren bulkada eragiten badu, arrazoiaren bitartez erantzun dezakegu; horretarako, ziurtasun-esparru bat sortuko dugu. Gure iraganarekin zer egingo dugun argi eta garbi esan beharko diogu elkarri, eta zein izango den gure jokalekua; besterik ez.

Bada iragana kudeatzen laguntzen duen oinarrizko arau bat. Arau horren edukari jarraiki, hiru kontzeptu bereizi behar dira: *gertakari objektiboak*, *interpretazio subjektiboak* eta *partekatutako balioespena*.

- Gertakari objektiboak. Giza eskubideen urraketak dira. Bat bera ere alde batera utzi gabe bisualizatu behar dira, eta ez dira batzuk besteekin nahastu edo konpentsatu behar. Guzti-guztiek gertakariaren kontakizuna adierazten dute. Gure iraganaren egia aurrez aurre jarriko digun kontakizuna, iraganaren biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko.
- Interpretazio subjektiboak. Gertaturikoaren arrazoiei edo jatorriari buruzko interpretazioak askotarikoak izango direla onartu behar da. Tradizio politiko bakoitzak irakurketa modu subjektiboan egingo du. Guztien artean adostasunak eta desadostasunak izango dira. Adostasuneko guneen balio kualitatiboa birtualtasun handikoa izango da.
- Partekatutako balioespena. Diagnostiko desberdinak egongo diren arren, gertatu denaren balioespen etikoa eta kritikoa partekatzea lortu behar da eta ezinbestekoa da. Erantzukizun politiko horrek etorkizunean antzeko gertaerarik berriz gertatzea saihestu behar du eta belaunaldi berriei "inoiz gehiago ez" horren arrazoa azaldu behar die.

Orainaldia eta etorkizuna daude jokoan jarraibide hauetako lehenaren eta hirugarrenaren garapean. Lehenik eta behin, gertatukoaren errealitatea onartu behar dugu eta, gero, gutxieneko balioespen kritiko bat partekatzeke gai izan. Eta, zalantzarik gabe, zailena azkeneko hori izango da.

1.2. Mugarri bat prozesuan: iraganaren gaineko konpromisoa

Gatazka eta indarkeria nagusi izan den aldia gairatutako osteko gizartea elkartzeko prozesuan mugarri garrantzitsuena zera da, iraganaren balioespen kritikoa egiten elkarrekin noraino hel gaitzeko argitzea. Gutxieneko horren arabera zehazten da tradizio politiko guztiek gertaturikoaren balioespen kritikoa egitean parteka dezaketan gehieneko komuna (Bidetik Fundazioa). Ziurrenik, guztien artean adostu dezaguna gutxi izango da; baina fidagarritasun eta potentzialtasun handikoa izan daiteke, baldin eta kualitatiboki sakona baldin bada.

Bake eta Bizikidetza Plan honek helburu hori betetzen lagundu nahi du. Iraganari buruz partekatutako akordio bat lortzeko lan egingo dugu. Eusko Jaurlaritzak, Eusko Legebiltzarreko Bake eta Bizikidetza Ponentziaren barruan, iraganari buruzko lehen konpromisoaren oinarri izango den eztabaidarako proposamen hau egin du:

MIKROAKORDIOAK (I)

Iraganaren partekatutako balioespena egiteko konpromiso etikoaren proposamena

“Etorkizuneko bakeak eta bizikidetzak biolentziaren bidegabekeriaren aitor-tortzea eskatzen dute, sortutako minaren eta biktimen duintasunaren aitor-tortzea, biktima guztiak egiarako, justiziarako eta erreparaziorako eskubidea dutelarik. (Legebiltzarrean 2013ko martxoaren 14ko erabakia)

Jazotakoa —terrorismoa, indarkeria eta giza eskubideen urraketak— gertatu zen talde eta pertsonen giza duintasunaren aurrean beste helburu batzuk ezarri zituztelako, hau da, kausa baten, helburu baten, estatu-arrazoi baten, ikuspegi ideologiko baten edo bestelako sinesmen edo usteen defentsa.

Etorkizunean, inoiz gehiago ez, ez kausa politikorik edo arrazoi partidario-rik, ez bestelako uste osorik edo ziurtasunik ez da jarriko, balio absolutu bat izango balira bezala, giza eskubideen, pertsonaren eta bizitzaren balioaren gainetik”.

1.3. Urratsak

Iraganarekin loturik azaldu ditugun gogoeten esparruan, Bake eta Bizikidetza Plan honetan garatzeko proposatzen diren jardunak zazpi urratseko prozesu batean laburbiltzen dira. Orokorrean hartuta, bere zentzu osoaren adierazgarri dira urrats horiek.

- **Lehen urratsa.** 1960. urtetik aurrera jazotako giza eskubideen urraketak jasoko dituen txosten bat egiteko aginduko dugu, iragana argitzeari dagokionez eta biktimen errekonozimendu eta ordainari dagokienez, non eta nola jardun behar dugun zehazteko.
- **Bigarren urratsa.** Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutua sortuko dugu eta azken 80 urteotako gertakari biolento eta traumatikoen aurrean memoria demokratikoen aniztasuna irudikatzen duen ondarea kudeatuko du.
- **Hirugarren urratsa.** Terrorismoaren Biktimen Errekonozimendu eta Babeserako Legearen 57. artikuluari jarraiki, Euskal Herrian Terrorismoaren Biktimen Oroimenezko Zentroa sortzen lagunduko dugu.
- **Laugarren urratsa.** Eusko Jaurlaritzak duela lau legegintzaldi abiarazitako prozesuei, hau da, terrorismoaren biktimei babesa, errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuei jarraipen emango diegu.
- **Bosgarren urratsa.** Legez kontrako kontraterrorismoaren ekintzen ondorioz gertatu diren giza eskubideen urraketan biktimen ordaina eta errekonozimendua emateko prozesuak garatu eta zabalduko ditugu, egungo legerian ez baitute babesik.
- **Seigarren urratsa.** Torturaren fenomenoak egiaz duen eraginari buruzko ikerketa zorrotz eta independente bat egiteko aginduko dugu, dagozkion errekonozimenduko eta prebentzioko neurriak hartzearen.
- **Zazpigarren urratsa.** Iraganari buruzko balioespen kritikoa egiteko konpromiso etikoaren mikroakordio bat sustatuko dugu, betiere gure nahia eta erabakia izanik tradizio politiko guztiak mikroakordio hori partekatu, sinatu eta garatzea.

2. Prozesua eta oraina: ikuspegi soziopolitiko

2.1. Gako estrategikoa: mesfidantzaren inertzia

Gure erakunde-eremuan, harreman politikoak baldintzatzen dituen arazo nagusietako bat (handiena ez bada) mesfidantza da. Urtetan indarkeriak, giza eskubideen urraketak, zatiketak eta asaldurak izan dituen ondorio suntsitzaileetatik datorren mesfidantza.

Indarkeriak kalte eragindako bizikidetzaren berreskuratzeari dagokionez, oinarritzko adostasunak bilatzea da aurrera egiteko bide garrantzitsuena. Alabaina, adostasunaren bidean aurrera egitea galarazten duen lehenengo traba mesfidantza dugu. Metodologikoki eta lehen urrats gisa, ezinbestekoa da faktore horren inguruan lan egitea.

Gure errealtatea erabat baldintzatzen duen mesfidantza gainditu behar dugu eta gure herriko tradizio politiko guztien artean gutxieneko konfiantza-giroa sortu behar dugu, bizikidetzaren gizaratean normalizazioa lortzeko.

Mesfidantzak nagusi dira, eta neutralizatu egiten dute politika. Erraz identifikatzeko moduko beldurretan oinarritzen dira eta, maiz, seguruenik, justifikatuta daude. Beldur horiek, alde batetik, ez dira partekatuak zeren, edukiaren arabera, soilik alde batekoak edo bestekoak hartzen baitituzte eraginpean. Eta, hain justu horregatik, alde batekoen kezkek eta ardurak beste aldekoentzat ezezagunak edo ezdeusak izan daitezke.

Mesfidantza gainditzeko lehen urratsa oinarri-oinarritzko beldurrak esanbidez adieraztea da, hitzez adieraztea eta geuregan eta besteengan daudela onartzea. Inertziaren herentzia desaktibatze gako estrategikoa da. Bake eta bizikidetzaren arloan hainbat mesfidantza detekta ditzakegu eta horiek guztiak esanbidez adierazi eta onartu behar dira; hona hemen:

- ETaren indarkeriaren bukaerak iraganean sufritutako guztia ahaztea ekarriko duen beldurra, kontuak argitu gabe, errekonozimendurik gabe eta kritika espliziturik gabe.
- Amnesia eta jota begirada etorkizunean jarri dugulako, biktimen oroimena eta ohorea bazterturik geratzeko beldurra.
- Bi aldeen edo bi indarkerien teoria oinarri hartuta, ETaren indarkeria justifikatuko duen historia bat berridatziko den beldurra.
- ETak eragindakoak ez diren giza eskubideen urraketak eta biktimak ahaztuta, baztertuta edo marjinalizatu geratzeko beldurra.
- Indarkeriaren amaiera gizaratearen parte baten kontrako umiliazio-, mendeku edo marjinazio-prozesu bilakatuko den beldurra.
- Bakeak eta adiskidetzak presoan eta espetxe-politikaren kontua prozesutik kanpo utziko duten beldurra.
- Indarkeriaren amaierak azkenean benetako bakea eta gizarate-normalizazioa ez ekartzeko beldurra.

Jakina, mesfidantzen zerrenda hori luza daiteke, gehiago ere badago-eta. Zazpi horiekin ez da bukatzen. Baina, seguruenik, garrantzitsuenetakoak izango dira.

2.2. Mugari bat prozesuan: orainaren gaineko konpromisoa

Mesfidantzak beldurrak dira; hain zuzen ere, gure ustez funtsezkoak diren alderdiei dagokienez alde batekoak edo bestekoak izan ditzaketen benetako asmoei buruz ditugun zalantzek eragindako beldurrak. Eta arazo horri aurre egiteko modu bakarra dago: argi eta garbi hitz egitea, argi eta garbi hitz egitea elkarri. Gure aurkari politikoengan beldurra eta mesfidantza sortzen duten kontuei buruz argi erantzun behar dugu.

Argi eta garbi adierazi, zer asmo dugun, egoera argitzeko eta mesfidantzak uxatzeko. Ildo beretik, oso garrantzitsua da alde batekoak edo bestekoak elkarrekiko mesfidantzak behar bezala gainditzeko

beharrezkoak diren hitzak argi eta garbi esaten entzutea elkarri, modu sinesgarrian, konprometituan eta irmotasunez, baldin eta mesfidantza horiek funsgabeak badira.

Tradizio politiko bakoitzak jakin behar du zer formulazio nabarmendu eta azpimarratu behar dituen konpromiso politikoko ariketa hau eraginkorra eta baliagarria izan dadin alde batekoak eta bestekoak urruntzen dituen mesfidantza-amildegia murrizteko aurkari politikoarengan.

Bake eta Bizikidetza Plan honen bitartez mesfidantzatik konfiantzarako bide hori egiten lagundu nahi dugu. Horrekin loturik, orainari buruz partekatutako akordio bat lortzeko lan egingo dugu. Eusko Jaur-laritzak, Eusko Legebiltzarreko Bake eta Bizikidetza Ponentziaren barruan, orainari buruzko lehen konpromisoaren oinarri izango den eztabaidarako proposamen hau egin du.

MIKROAKORDIOAK (II)

Orainaldian konfiantza-esparrua lortzeko konpromiso politikoaren proposamena

·Hitz ematen dugu, gure aldetik, ETaren indarkeriaren bukaera ez dela izango, besterik gabe, orria pasatzea, kontuak argitu gabe, errekonozimendurik gabe eta gertatutakoari buruzko kritika espliziturik gabe.

·Hitz ematen dugu gure aldetik biktimen oroimena eta ohorea ez direla bazterturik geratuko, iragana ahazturik etorkizunera begiratzeagatik.

·Hitz ematen dugu ez dugula indarkeria eta giza eskubideen urraketak justifikatuko dituen historiari berridatziko, eta halakoak idaztearen eta erabiltzearen kontra egongo garela.

·Hitz ematen dugu biktima guzti-guztiek, baita legez kontrako kontraterrorismoenak ere, -parekotzat jo gabe-, merezi duten errekonozimendua eta ordaina jasoko dutela.

·Hitz ematen dugu gure aldetik indarkeriaren amaiera ez dela ezein sektorearen aurkako mendeku bilakatuko, integrazio eta bizikidetzarako gizarte-egituraketa baizik.

·Hitz ematen dugu, legez dauden aukeren barruan, gizartearen normalizazioak presoen eta espetxe-politikaren kontuari helduko diola, gizarte-errealitate berriarekin bat etorrira.

·Hitz ematen dugu gure aldetik indarkeriaren amaierak bakea eta bizikidetzaren normalizazioa ekarriko dituela eta gizartea elkartzeko proiektu, prozesu eta programa bat ahalbidetuko duela.

2.3. Urratsak

Orainarekin loturik azaldu ditugun gogoeten esparruan, Bake eta Bizikidetza Plan honetan garatzeko proposatzen diren jardunak zazpi urratseko prozesu batean laburbiltzen dira. Orokorrean hartuta, bere zentzu osoaren adierazgarri dira urrats horiek.

·Lehen urratsa. Eusko Legebiltzarrari lagundu eta harekin lankidetzan jardungo dugu Bake eta Bizikidetza Ponentzia sortzeko eta ponentziari eusteko, bizikidetzarako akordio estrategikoak lortzeko langune plurala den aldetik.

·Bigarren urratsa. Ponentzia honetan bertan orain hartzen ditugun konpromisoei buruzko mikroakordio politiko bat sustatuko dugu, oinarritzko konfiantza-giroa sortzeko.

·Hirugarren urratsa. EAeko hiru unibertsitateek batera eta modu koordinatuan proiektu bat garatzea sustatuko dugu, bizikidetza gizartean normalizatzeko prozesuari unibertsitateak egin beharreko ekarpena zehaztu eta garatzearen.

·**Laugarren urratsa.** Presoak gizarteratzeari dagokionez, presoak gizarteratzeko Euskal Programa bat bultzatuko dugu eta, aldi berean, Legebiltzarrean, erakundeen artean, gizartean eta politikarien artean adostasuna lortzea sustatuko dugu, programa hori ezartzeko.

·**Bosgarren urratsa.** Europako eta eskualde arteko lankidetzaren eta ekarpenak sustatuko ditugu, dela Bake eta Bizikidetzaren Planerako, oro har, dela planeko programen berariazko garapenerako.

·**Seigarren urratsa.** Nazio Batuetako Goi Komisarioarekin harremanetarako eta aholkularitzako esparru bat finkatuko dugu, indarkeria-osteko egoeretako giza eskubideei buruzko nazioarteko zuzenbidearen estandarrak aplikatzeko.

·**Zazpigarren urratsa.** Segurtasun Sailarekin batera, Ertzaintzako agenteek parte hartzeko prozesu bat sustatuko dugu Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen aldeko Ertzaintzaren Gizarte Konpromisoaren proposamena egiteko.

3. Prozesua eta etorkizuna: gizarte- eta hezkuntza-arloko ikuspegia

3.1. Gako estrategikoa: bizikidetzaren urratzearen arrazoien azterketa.

Gizartearen, politikaren edo historiaren arloko faktore askok izan dezakete eragina bizikidetzaren suntsipenean. Gure kasuan, azterketa global horri ekiteak gure plan honen eskumena eta eremua gainditzeko du. Bestalde, ez dirudi erraza izango denik azterketa hori egitea, zeharkako adostasuna lortzeko moduan. Azterketa honen xedea ez da hain handia eta ikuspegi pedagogikoari atxikita dago.

Zehazki, helburua honako hau da: modu unibertsalean, bizikidetzaren urratzen dituzten gatazkak eragiten dituzten arrazoiak (kulturrekin, hezkuntzarekin eta norberaren edo taldearen jarrerarekin loturikoak) identifikatzea eta sentsibilitate politiko guztiek partekatze moduan egitea. Eta horretaz gain, euskal gatazka esaten zaion horretan ez ezik, gatazka suntsitzailen bilakaeran ere zeharkako eragina duten kausak, arrazoiak identifikatzea.

Gatazka bat gatazka suntsitzailen bihurtzen duten bizikidetzaren urratzearen arrazoi horiek lau nukleo nagusien inguruan biltzen dira: dogmatismoa, fatalismoa, manikeismoa eta sektarismoa (Baketik). Lau paradigma horiek gizartearen kulturaren eta norberaren pentsamoldean txertatuta egon daitezke, diskrezioz. Lauek badute ezaugarri komun bat, hain zuzen ere, ezarpena, indarkeria, giza eskubideen urraketa edo baliabide ez-etikoen erabilera normalizatu egiten dituztela:

·**Dogmatismoa.** Guztiz zuzen zauden eta egia osoaren jabe zaren ustea izatea esan nahi du. "Segurtasun"-pertzepzio hori nahitaezkoa da baliabide ez-etikoen erabilera legitimatzeko eta baliabide horiek erabiltzera ausartzeko. Dogmatismoa mugen kontzientzia nahikoa ez dagoelako sortzen eta garatzen da.

·**Fatalismoa.** Funtsean, ikuspegi biktimista da eta horren eraginez ez da beste aukerarik ikusten, ezarpenean oinarritutakoa ez bada. Indarkeriaren erabilera justifikatu egiten da: "ez dago beste aukerarik", "gainera, haiek egiten dutena okerragoa da". Zailtasunen erdian, aukerak identifikatzeko ezintasuna du oinarrian.

·**Manikeismoa.** Arazoak alde aurreko dikotomia batera murrizten ditu, benetan aukeratzeko erantzukizuna eragozten duela. Demagogia arriskutsua da, "dena da baleko" modukoak indarrean jartzen baititu eta aurkaria "etsai-iruditza" baino ez duelako hartzen. Manikeismoa kontzientzia etikoaren sakontasun ahuleko egoeretan zabaltzen da.

·**Sektarismoa.** Ideia bati giza eskubideei baino balio handiagoa ematen diogularik, ideia horren defentsa kolektibo eta gogorra egitea esan nahi du. Bestea etiketa soil bihurtzen du. Deshumanizazio-prozesuak eragiten ditu, baita ergeltze-prozesuak ere. Giza duintasunaren balio gorena behar bezala ez barneratuta izatean oinarritzen da.

Gatazka suntsitzailen, giza eskubideen urraketen eta indarkeria-fenomenoen (indarkeria politikoa, sektarioa, klasista, arrazista, sexista, etnien artekoa edo erlijioen artekoa) prebentzioak lotura zuzena

du bizikidetzaren urraketaen lau arrazoi horiei ematen zaien erantzunarekin. Prebentzioaren aukera zera da, modu simple, iraunkor eta osagarrian hainbat eremutatik bizikidetzarako oinarri alternatiboak sustatzea (Fernando Buesa Fundazioa).

3.2. Mugarri bat prozesuan: etorkizunaren gaineko konpromisoa

Etorkizunari dagokion prozesuaren mugarria oinarrizko akordio batera iristea da, hezkuntzaren eta gizartearen arloko oinarrizko edukiak zehazteaz gain (Zaitu), adostasun-akordio bat ere izango dena, bizikidetzako eta gizarte elkartzeko kultura berria bultzatzearen. Ezin dira asko izan; aitzitik, gutxi, sendoak eta garatzeko potentzialtasun handikoak izan behar dute.

Horretaz gain, ez dira pentsatu behar azken hamarkadatan gure herrian bizi izan dugun indarkeriaren arazoari emandako erantzun moduan. Etorkizunera begira ari gara eta, ildo beretik, bizikidetzarako gizarte-hezkuntzako eduki horiek baliagarriak izan behar dute giza eskubideen defentsa arriskuan jartzen duten fenomeno antisozial guztietan.

Zentzu horretan, giza eskubideetan oinarritutako hezkuntza unibertsalaren oinarrien proposamena izan behar dute, sexismoaren, xenofobiaren, arrazakeriaren edo indarkeriaren adierazpen guztiei aurre egiteko (CEAR Euskadi). Guztiok gara gizartearen eta hezkuntzaren arloko agente. Bizikidetzaren aldeko eta indarkeriaren eta gatazka suntsitzaileen prebentzioko kultura bat lortzeko gizartearen, politikaren eta erakundearen arloan lan egiteak ados jartzea eskatzen du gutxieneko oinarri jakin batzuei dagokie-nez (Bidetik Fundazioa), oinarri horien potentzialtasuna askatasunez eta modu sortzaile eta askotarikoan garatu ahal izan dadin.

Premia horietan oinarrituta, Bake eta Bizikidetza Plan honetan lau ildo nagusi garatzea proposatzen da. Hain justu, *oinarrizko lau arauak* —kenketa, batuketa, biderketa eta zatiketa— bizikidetzaren arloan aplikatzea.

•**Kenketa gure nahi dut horretan.** Bizikidetza zera da, gure ikuspegia beti osatu gabea dela onartzea. Errealitatearen agindu hori ulertzeko, gizaki izatearen mugak onartzearen esperientzia hezigarria indartu behar da. Gizaki guzti-guztiak mugatuak garenaz jabetzea esan nahi du eta, hain justu horregatik, ez dugu arrazoi osoa, ezin dugu dena egin eta ezin gara egia osoaren jabe izan. Gure *nahi dut* horri gure errealitate ez-perfektuaren faktorea kendu behar zaio.

•**Batuketa gure ahal dut horretan.** Bizikidetza zera da, zailtasunen artean aukerak sustatzen ikastea. Hori ikasteko, balio positiboaren esperientzia hezigarria sustatzea ezinbestekoa da. Esperientzia horri esker, fatalismoa, etsipena eta baliabide ez-etikoetara jotzea ez diren aukera hobekak badirela konturatu gara. Gure ahal *dut* horri gure aukera agortezinaren faktorea batu behar zaio.

•**Zatiketa gure behar dut horretan.** Bizikidetza zera da, egoera bakoitzean gure erantzukizun etikoa geure gain hartzea. Kontzientzia etiko pertsonalean sakontzeko esperientzia hezigarria sustatzea ezinbestekoa da. Dogmatismoaren, amorraren, agresibitatearen, beldurraren, norberekoikeriaren... bulkada soila baino gehiago gara, arrazoibidea dugulako eta zentzu etikoz aukeratzeko gai garelako. Gure handinahikeria gure betebeharraren etikoaren faktorearekin zatitu behar da.

•**Biderketa gure naiz horretan.** Bizikidetza zera da, giza duintasunaren errespetuaren goi-mailako balioa ulertzea (Carlton-eko Akordioa). Giza duintasunaren eta giza eskubideen esperientzia hezigarria sustatzea. Gizaki guztiok merezi dugu errespetua eta eskubideen subjektu izatea. Pertsona bakoitza etiketa edo bere buruaren murrizketa soila baino gehiago da. Kontzientzia hori erabakigarria da bizikidetza zibilizatua lortzeko. Pertsona balioa duintasunaren faktorearekin biderkatu behar da.

Bake eta Bizikidetza Plan honen bitartez mesfidantzatik konfiantzarako prozesuan lagundu nahi dugu. Etorkizunari buruz partekatutako akordio bat lortzeko lan egingo dugu. Eusko Jaurlaritzak, Eusko Legebiltzarreko Bake eta Bizikidetza Ponentziaren barruan, etorkizunari buruzko gizartearen eta hezkuntzaren arloko lehen konpromisoaren oinarri izango den eztabaidarako proposamen hau egin du.

MIKROAKORDIOAK (III)

Gizartearen eta hezkuntzaren arloko konpromisoa

Oinarrizko lau arauak bizikidetzan aplikatuta

Bake-kulturaren sustapenak eta gatazka suntsitzaileen, giza eskubideen urraketen eta mota guztietako indarkeria-fenomenoen prebentzioak lotura zuzena dute bizikidetzaren urraketaren honako lau arrazoi hauei ematen zaien erantzunarekin: dogmatismoa, fatalismoa, manikeismoa eta sektarismoa. Prebentziozko erantzun hori eratzearren, gizartearen eta hezkuntzaren arloko konpromiso bat garatzea adostu dugu, lau hezkuntza-oinarri alternatiboren bitartez:

·*Kenketa. Bizikidetzaz zera da, gure ikuspegia beti osatu gabea dela onartzea. Mugen esperientzia hezigarriak dogmatismoari aurrea hartzen dio eta elkarriketa eta indarkeriarik eza sustatzen ditu.*

·*Batuketa. Bizikidetzaz zera da, zailtasunen artean aukerak sustatzen ikastea. Balio positiboaren esperientzia hezigarriak fatalismoari aurrea hartzen dio eta aniztasuna sustatzen du.*

·*Zatiketa. Bizikidetzaz zera da, egoera bakoitzean gure erantzukizun etikoa geure gain hartzea. Kontzientzia etikoaren esperientzia hezigarriak manikeismoari aurrea hartzen dio eta enpatia eta elkartasuna sustatzen ditu.*

·*Biderketa. Bizikidetzaz zera da, giza duintasunaren errespetuaren goi-mailako balioa ulertzea. Giza duintasunaren esperientzia hezigarriak indarkeriara jotzeari aurrea hartzen dio eta giza eskubideen errespetua sustatzen du.*

Aurrera begira eta gure helburuak indarkeriaren prebentzioa, giza eskubideen babes unibertzala eta gizartea elkartzeko bizikidetzaren eta bakearen kultura direla kontuan izanik, gizartearen eta hezkuntzaren arloko zeharkako proiektu integrala sustatzeko konpromisoa hartzen dugu, betiere lau oinarri etiko horiei buruzko adostasuna abiapuntu hartuta. Hainbat eremutatik modu osagarrian sustatzea proposatzen dugu, modu simple, sortzaile, libre eta askotarikoan.

3.3. Urratsak

·**Lehen urratsa.** Gizartearen eta hezkuntzaren arloko konpromisoa sustatuko dugu etorkizunerako prebentzio-estrategia partekatzeko, betiere gure nahia eta erabakia izanik tradizio politiko guztiek konpromiso hori partekatu eta sinatzea.

·**Bigarren urratsa.** Gizarte-erakundeekin akordioak lortu nahi ditugu “Oinarrizko lau arauak bizikidetzan aplikatuta” proposamena hainbat eremutan garatzeko (herritarren partaidetzan, udal-unibertsoan eta hezkuntza-ekintzan).

·**Hirugarren urratsa.** Herritarren partaidetzarako proiektu bat sustatuko dugu gizartea elkartzeko prozesu baten eraketan, betiere bizikidetzaren aldeko gizartearen eta hezkuntzaren arloko konpromisoa eta lau oinarriak abiapuntu hartuta.

·**Laugarren urratsa.** Lankidetzaz-esparrua sustatuko dugu gizarte-erakundeekin, Udalekin eta Foru Aldundiekin, proposamen horren inguruko gizarte- eta hezkuntza-arloko elkartze-dinamika askotarikoak sustatzearren.

·**Bosgarren urratsa.** Ildo beretik, ikastetxeekin lankidetzaz-esparru handi bat ere lortu nahi dugu, giza eskubideen, biktimizekiko elkartasunaren, gatazken konponketa baketsuaren eta bizikidetzaren arloko prestakuntza eta hezkuntza emateko.

·**Seigarren urratsa.** Kulturaren, gazteen eta heziketa ez-formalaren arloetan akordioak lortu nahi ditugu gizartearen eta hezkuntzaren arloko proiektu hori sustatzeko baliabide eta hizkuntza sortzaileen bitartez.

·**Zazpigarren urratsa.** Aurreko guztiarekin batera, gizartea sentsibilizatzeko lanari ere ekingo diogu EiT Brekin elkarlanean, gizartea elkartzeko proiektu, prozesu eta programa baten oinarriak indartuko dituzten kanpainen eta programen bitartez.

Hirugarren zatia

Programa

Desadostasunik adostasunera

Hirugarren zatia

Programa. Desadostasunetik adostasunera

Plangintza estrategiko ororen jardun-programa zera da, aurretiazko asmo teoriko guztien gauzatze errealena biltzen duen azken erretratua. Azken batean, hitzetatik ekintzetara igarotzea da kontua. Jarraian garatuko dugun jardun-programa formulazio sinple, argi eta sintetiko baten bitartez aurkeztu nahi izan dugu, fitxen formatu praktikoa eta zehatzari jarraiki. Halaber, edonork ulertzeko moduan idatzi nahi izan dugu, erraz irakurtzekoa izan dadin.

Programa hori hiru *ardatzen* arabera egituratzen da: iragana, oraina eta etorkizuna. Ardatz bakoitzak sei *ekimen* biltzen ditu. Oro har, beraz, programan 18 ekimen sartzen dira. Bakoitzaren barruan hainbat ekintza garatzea aurreikusten da. Eta horretaz guztiaz gain, plan osoaren kudeaketarekin, jarraipenarekin eta ebaluazioarekin loturik beste bost jardun biltzen dituen zeharkako ekimen bat ere badago.

Bake eta Bizikidetza Planaren hirugarren zati honetan deskribapen kuantitatiboa egiteaz gain, planaren zentzua eta egitura sakonki ulertzeko ezinbestekoa den deskribapen kualitatiboa ere egingo dugu. Plan honen programaren bitartez esparru bat eratu nahi dugu, sentsibiltate politiko guztietako kezka demokratikoak bildu, adierazi eta irudikatuko dituen esparrua, hain zuzen. Gutariko bakoitzak bere tokia izango duen plaza publiko bat eraikitzearen parekotzat har daiteke jardun-programa honek adierazten duen borondatea. *Gizartea elkartzeko* gunee bat.

Iraganari, orainari eta etorkizunari dagokienez, tradizio politiko bakoitzak bere bizipenek baldintzatutako kezka politikoak ditu. Eta denak ez dira kontrajarriak. Askok tokia egitea behar dute, ez besterik. Zalantzarik gabe demokratikoak badira eta lau urteko proiektu batean bideragarriak izanez gero, kezka guztiek izan beharko dute tokia jardun-programa honetan. Guztion artean partekatu behar dugun plaza publikoan tokia izan behar dute. Lan-programa honen bitartez hitzetatik ekintzetara igaro nahi dugu, desadostasunetik gizaritearen adostasunera iristeko.

I. ardatza

Fitxen arabera antolatutako ekimenak

iragana

kudeatzeari dagokionez

1. ekimenaren fitxa

Giza Eskubideen urraketak egiaztatzen dituen txosten bat egitea eta horren ondoriozko jardunak

1. Ekimenaren deskribapena

Eusko Jaurlaritzaren Lehendakartzaren Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiari dagokio 1960tik 2013ra bitarte euskal gatazkan jazotako Giza Eskubideen Urraketak Egiaztatze Txostena egitea. Txosten horren helburua giza eskubideen urraketan mapa alde aurretik mugatzea da. Txostena batzorde batek idatziko du, lan hori egiteko irizmena, independentzia eta izen ona egiaztatua duten lau pertsonaz osatutako batzorde batek.

2. Helburuak

- Iraganaren berrikuspen kritikoa egiteko beharrezkoa da gertatutakora objektiboki hurbiltzea eta lehen hurbilketa hori egingo dugu, parekatu gabe, giza eskubideen urraketa bat bera ere kanpoan utzi gabe.
- Giza eskubideen urraketekin loturiko gertaera objektiboen kontakizunaren lehen zirriborroa egitea, orain arte sakabanatuta dagoen guztia biltzeko.
- Jaurlaritzak memoriari, iraganaren azterketa kritikoa eta biktimen ordain eta errekonozimenduari dagokienez gerora gauzatuko dituen ekintzen oinarri izango den pisuzko erreferentzia izatea.
- Hala badagokio, etorkizunean ikerketa gehiago edo memoria-txosten zehatzagoak egiteko oinarria finkatzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

- Txostenean, motibazio politikoko indarkeriaren testuinguruan 1960. urtetik aurrera gertatu diren giza eskubideen urraketak sailkatu eta zenbatu behar dira. Ez da izango kasuen ikerketa bat, baizik eta hurbilketa bat, lehendik dauden datu fidagarriak bildu eta pilatuta.
- Sailkapen horrek ez du parekatzerik, konparaziorik edo konpentsaziorik eragin behar jatorri edo izaera desberdineko urraketan artean. Ildo beretik, testuinguru biktimologiko eta kriminologiko guztiak errespetatu beharko ditu egituran eta gaiarekin loturiko nazioarteko estandarren erreferentziari jarraitu beharko dio.
- Txostenak ez du interpretaziorik edo baloraziorik egingo. Askok jota, egoki irizitako oharrak eta gomendioak egin ahal izango ditu.
- Eusko Jaurlaritzak jardun berriak egituratu ahal izango ditu txosten horretan bildutako datuen, ondorioen eta gomendioen ondorioz.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Txostena agindu, egin eta aurkeztea.	·2013ko martxotik ekainera bitarte
2. ekintza. Txostena Eusko Jaurlaritzaren Bake eta Bizikidetzaren Ponentzian eskaintzea.	·2013ko ekainetik irailera bitarte
3. ekintza. Txostena bakearen, giza eskubideen, biktimen, memoriaren, adiskidetzaren edo bizikidetzarako heziketaren eremuetan jarduten duten elkarten sareari eskaintzea.	·2013ko irailetik urrira bitarte
4. ekintza. Txostenaren edukiaren eta gomendioen ondorioz ekintzak eta ikerketak egin behar diren aztertzea eta proiektuak egitea.	·2013ko urritik abendura bitarte

2. ekimenaren fitxa

Memoriaren Plaza-Instituto de Memoria y Convivencia proiektua garatzea

1. Ekimenaren deskribapena

Eusko Jaurlaritzak Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutua sortuko du. Erakunde horretan memoriari buruzko politika publikoak eta zentroen, espazioen edo ekitaldien sarearen sinergiak koordinatu eta dinamizatuko dira (Elkarteen Foroa). Gernikan kokatuko da eta Bakearen Museoarekin sinergia eta elkarketa lortzea izango du xede; hartara, herri osoak bereganatuko du Plaza de la Memoria-Memoriaren Plazaren espiritua. Memoriaren Etxearen eginkizun zehatzenak honako hauek izango dira: oroitzapen-ospakizunak, kontserbazioko, ikerketako, prestakuntza, partaidetzako, zabalkundeko, integrazioko, kontsultako eta dibulgazioko jarduerak sustatzea. Betiere erakundeekin, hezkuntza-arloko agenteekin eta gizarte-agenteekin elkarreraginean.

2. Helburuak

- Lehen helburua honako hau da: elkarrekin bizi diren memoria demokratikoen artean herritarren elkarrikerketak sortzaile bat bideratzea, sustatzea eta horri adierazpidea ematea, iraganeko esperientzia sozial eta politikoki traumatikoei dagokienez.
- Helburu nagusia, aldiz, egoerarik txarrean ere, bizikidetzeta demokratiko baten eta giza eskubideetako konpromisoan oinarritutako gizarte baten balioak eratzeko ahaleginetan laguntzea. Borroka horien oroitzapenek gorde beharreko ondare demokratikoa osatzen dute.
- Eta azken helburuari dagokionez, plaza publiko edo *agora* bat modu dinamikoan eta produktiboan eratzten laguntzea, gizartearen balioak elkartzeko toki bat, berdintasun, askatasun eta demokrazia-maila handiagoa lortzearen.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ez ditugu aurkituko berdin-berdinak diren bi memoria. Horregatik, memoria publikoa eratzeta gatazkatsua izango da; bi printzipio uztartu behar ditu: memoria demokratiko bat gogoratzearen, oroitzapena egitearen, partekatzearen eta transmititzearen erantzukizun etiko eta politikari erantzutea; eta eratze-prozesuan aniztasunaren partaidetzeta eta adierazpidea bideratzea, kontakizun monolitikoa ezarri nahi izan gabe.

- Gure gizartean azken 80 urteotan pairatu izan ditugun indarkeriazko eta biktimizazioko lau testuinguru nagusien aurrean, memoria demokratikoen aniztasuna irudikatzen duen ondare kolektiboa kudeatuko du Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutuak; hona hemen lau testuinguru horiek: gerra zibila; diktadura, ETA eta legez kontrako kontraterrorismoak.
- Memorien arteko elkarrizketa libre eta plural horren kudeaketak badu muga: gutxieneko demokratiko batzuk bete behar ditu. Ezin da erabili gertakariak parekatzeko, ezta kanpoan uzteko ere. Ezin da erabili, halaber, giza eskubideen urraketako, indarkeriazko edo terrorismoko ezein ekintza legitimatuko duen historia bat berridazteko. Giza duintasunaren goi-mailako balioa eta balio horren ondoriozko eskubide eta askatasuna izan behar ditu xede, egia eta justizia argitzearen (Bakearen aldeko Koordinakundea).
- Memoria publikoa ez da soilik sufrimendua eguneratzea. Memoriaren zentro baten balioak proiektatzen ditu. Samina ez da balio bat eta ezin da arrazoia ordeztu duen memoria-agintaritzaren printzipiotzat hartu. Sufrimenduaren esperientziaren lekukotza memoria demokratikoaren barruan biltzen da.
- Memoriari buruzko politika publiko baten xede herritar guztiak dira, betiere herritar horiei erantzukizuna eskatzen dien aldetik. Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutuak biktimen eta herritarren arteko bereizketa desegin behar du, biktima izateak berak bereizketa hori egitea baitakar eta herritarri inolako inplikazio zuzenik esleitu gabe. Memoriaren zentroak herritarren inplikazioko ibilbide etikoa egitea iradokitzen du.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutuaren proposamena onartzea Parlamentuan.	·2013ko irailetik urrira bitarte
2. ekintza. Memoriaren Institutua eratzeko eta sortzeko prozesuari ekitea.	·2013ko urritik abendura bitarte
3. ekintza. Memoriaren eta Bizikidetzaren Institutua inauguratzea.	·2014. urtean

3. Ekimenaren fitxa

Terrorismoaren biktimak gogorarazteko proiektuari ekarpenak egitea

1. Ekimenaren deskribapena

Terrorismoaren Biktimen Errekonozimendu eta Babeserako Legearen 57. artikuluari jarraiki, Euskal Herrian Terrorismoaren Biktimen Oroimenezko Zentroa sortzen lagunduko du Eusko Jaurlaritzak. Zentro hori sortzea Espainiako Gobernuaren erantzukizuna da. Dena dela, Eusko Jaurlaritzak modu aktiboan parte hartu du proiektu honetan, proiektua diseinatzeko eta indartzeko zeregina esleitu zitzaion Batzorde Mistoan duen ordezkartzaren bidez.

2. Helburuak

- Terrorismoaren biktima guztiei omenaldi iraunkorra egitea.
- Terrorismoaren fenomenoak bai gure tokiko testuinguruan, bai munduan zer eragin duen berariaz gogoratzea (Fernando Buesa Fundazioa).
- Helburu politikoak edo bestelakoak lortzeko bidetzat indarkeriara jotzeko aukera deslegitimatzea (Bakearen aldeko Koordinakundea) eta giza eskubideak defendatzea.
- Terrorismoari aurre eginez, bizikidetza demokratikorako aukera ekarri zuten balio etiko, sozial eta politikoaren memoria gogoratzea eta sustatzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Gure gizartean larritasun eta garrantzi handia izan dute erakunde terroristek egindako giza eskubideen urraketek; horretaz gain, ez da komeni indarkeriazko eta biktimizazioko testuinguru desberdinak nahastea. Bi faktore horiek kontuan izanik, jardun espezifiko honi bultzada eman beharko genioke (Elkarteen Foroa), betiere bateragarria izanik indarkeriazko eta biktimizazioko bestelako testuinguruetan gertatutako urraketei merezi duten errekonozimendua eta ordaina emateko jardunekin. Proiektu honen ekimena legez Espainiako Gobernuari dagokion arren, Eusko Jaurlaritzari dagokion neurrian, hona hemen irizpide nagusiak:

- Memorialaren diseinuan tokikoaren eta unibertsalaren dimentsio bikoitza txertatzea. Alde batetik, memorialak argi adierazi behar du euskal eta espainiar gizarteek pairatu dituzten terrorismoaren aurrean emandako erantzun zibiko demokratikoa eta terrorismo horien biktimei zuzendutako omenaldi ere izan behar du. Bestalde, erantzun zibiko-politiko hori fenomeno berdina pairatzen ari diren munduko beste toki batzuetara proiektatu behar du.
- Euskadin, Memoriaren Institutuak zentroen, espazioen eta ekitaldien sarea koordinatu eta dinamizatu du eta Terrorismoaren Biktimak Gogorarazteko proiektua sare horretan txertatuko da.
- Dimentsionamendu zentzuduna eta iraunkorra izango du. Baliabideak optimizatzea eta sinergia lortzea izango du xede, bikoiztasunak saihestuz. Ildo beretik, gaiarekin loturik jada lanean ari diren gizarte-erakundeak proiektuaren kudeaketan inplikatzeko ahalegina egingo du.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Calendario
1. ekintza. Memorialaren hasierako diseinuaren eta garapenaren proposamena egitea.	·2013ko maiatzetik abendura bitarte
2. ekintza. Eusko Jaurlaritzak eta Espainiako Gobernuak ekimen hau indartzeko partekatzen duten Batzorde Mistoan proiektua batera diseinatzea eta definitzea.	·2014ko lehen seihilekoan
3. ekintza. Proiektua egitea eta onartzea.	·2014ko bigarren seihilekoan
4. ekintza. Abiaraztea.	·2014ko bigarren seihilekotik aurrera

4. ekimenaren fitxa

Terrorismoaren biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea

1. Ekimenaren deskribapena

Duela lau legegintzaldi, Eusko Jaurlaritzak terrorismoaren biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak gauzatzen hasi zen, Terrorismoaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzaren bitartez. Programa horiei jarraipena emango diegu eta indarkeriaren amaierak ekarri duen gizarte-errealitatera egokituko dira. Ildo beretik, Bake eta Bizikidetza Plan honetan, programa horiek Lehendakaritzari atxikitako Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusitik bideratuko dira eta, zehazki, Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzatik.

2. Helburuak

- Laguntza. Biktimez zuzenean eta banaka arduratzea, kasu bakoitzaren beharrianak zein diren jakiteko; indarreko legeriaren arabera dagozkien eskubide eta baliabideen berri emango zaie, eta horiek gauzatzen lagunduko.
- Errekonozimendua. Giza eskubideen urraketa guztien biktimen eskubideak baliatzera bideratutako ekimen eta jarduerak indartzea eta laguntzea, Egiaren, Justiziaren eta Ordainaren printzipioak garatze aldera.
- Ordaina. Indarreko legerian erreparatze- eta laguntza-prestazioetarako eskabideak izapidetzea, eta, hala badagokio, ebaztea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

- Elkartasuna. Biktimekiko elkartasuna eta horien errekonozimendu publiko eta soziala sustatzea, honela bakearen aldeko kultura, giza eskubideen eta askatasunen errespetua zabalduz eta iraganaren ikuspegi etikoarekin memoria kritikoa babestuz.
- Koordinazioa. Lankidetzak eta informazio-harremanak izatea Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko erakundeekin, baita bestelako instituzio, erakunde eta administrazio publikoekin ere, bakoitzaren eskumenen eremuan, biktimei laguntza osoa eta egokia emateko.
- Sinergia. Oinarritzko helburutzat biktimei giza laguntza eta laguntza psikosoziala ematea eta haien eskubideen alde egitea duten elkarte, fundazio eta gizarte-mugimenduekin lankidetzak-harremanak indartzea.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. Laguntza-ekintzaren ildoak. Biktimari Laguntzeko Zerbitzuari eustea, baita onartutako prestazioetarako itzuli behar ez diren diru-laguntzen programari eta Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiarekiko hitzarmenari ere, Auzitegi Nazionalako Biktimei laguntzeko bulegorako.</p>	<p>·Urtean garatzeko konpromisoa</p>
<p>2. ekintza. Gizarte-erakundeekiko lankidetzazko ildoak. Biktimei laguntzeko elkarreentzako diru-laguntzen urteroko deialdiari eustea, baita Víctimas del Terrorismo Fundazioarekin eta Fernando Buesa Fundazioarekin sinatutako hitzarmenari ere. Horrekin guztiarekin batera, topaketak eta mintegiak ere egingo dira elkarrekin eta biktimekin.</p>	<p>·Urtean garatzeko konpromisoa</p>
<p>3. ekintza. Ikerketak eta azterketak sustatzeko ildoak. EHUrekin (KREI) dugun hitzarmenari eustea, urteroko ikerketak garatzeko eta gradu ondoko ikasketetarako.</p>	<p>·Urtean garatzeko konpromisoa</p>
<p>4. ekintza. Parte-hartzea sustatzeko ildoak. Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseiluarekin koordinazioa eta baterako lana sustatzea. Memoriaren Egunerako ospakizunak ados daitezen bultzatzea.</p>	<p>·Urtean garatzeko konpromisoa</p>
<p>5. ekintza. Goiko jardun-ildoak eta eguneratze-ildo gehigarrien urteko proiektua eta garapen-plana aurkeztea.</p>	<p>·2013ko azaroan ·2014ko azaroan ·2015eko azaroan</p>

5. ekimenaren fitxa

Egungo legerian babesik ez duten biktimei laguntza, errekonozimendua eta ordaina ematea

1. Ekimenaren deskribapena

Egungo legeriak ez du aurreikusten gure testuinguruan azken hamarkadatan gertatu diren giza eskubideen zenbait urraketa-kategoriatako biktimekiko babesa. Defizit hori zuzentzeko xedez, 2012an Eusko Jaurlaritzak honako hau onartu zuen: *107/2012 Dekretua, Euskal Autonomia Erkidegoan, 1960tik 1978ra bitartean, motibazio politikoko indarkeria-egoeran izandako giza eskubideen urraketan ondorioz sufrimendu bidegabeak jasan zituzten biktimak aitortzekoa eta biktima horiei ordainak ematekoa*.

Ildo berari jarraiki, Legegintzaldi honetan, legez kontrako kontraterrorismoko ekintzen ondorioz giza eskubideen urraketan biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak garatzeko eta zabaltzeko beharrezkoak diren legezko tresnak sortuko ditu Eusko Jaurlaritzak, horiek babestea ez baita sartzan egungo legerian aurreikusitako kasuetan.

2. Helburuak

- Aurreko legegintzaldian 107/2012 Dekretuarekin abiarazitako lana burutzea; izan ere, Dekretu horretan 1960-1978 aldia biltzen baita (UNESCO-Etxea).
- Legez kontrako kontraterrorismoen biktima guztiei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak burutzeko beharrezkoak diren lege- eta administrazio-tresnak sortzea, horiek babestea ez baita sartzan egungo legerian aurreikusitako kasuetan.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ekimen hori konpromiso etiko batean oinarritzen da: giza eskubideen urraketak eragin zituzten gertakari guztiak agerian uztea (Amnistia Internazionale) horien biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko eta "lege-iluntasunean oinarritutako paradisuak" saihesteko. Konpromiso hori printzipio honetan oinarritzen da: "urraketa berdina, babes berdina". Azkenik, kontua zera da, urraketa bat bera ere kanpoan ez uztea, ez desagerraraztea, indarkeriazko eta biktimizazioko testuinguru desberdinak nahastu edo konpentsatu gabe. Gako horien arabera, hona hemen irizpideak:

- 107/2012 Dekretua* teknikoki zuzentzea, egikaritzeko garaian agerian geratu diren arazo praktikoak konpontzeko.
- Balioespen Batzordearen lanarekin jarraitzea, aurkeztutako espediente guztien irizpena 2013. urtean amaituta egon dadin, *107/2012 Dekretuan* ezarritakoari jarraiki.
- Giza Eskubideen Urraketak Egiaztatzeko Txostena eta *107/2012 Dekretuaren* kudeaketaren balantzea bera abiapuntu hartuta, beharrezko lege-tresnei eta eduki egokienei buruzko azterketa bat egingo da babesik eskaini ez zaien biktimei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak burutzeko. Torturaren fenomenoaz azterketa horretatik kanpo geratuko da, berariazko ikerketa osagarria egingo baita horri buruz.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. 107/2012 Dekretuaren ondoriozko prozesua burutzea. Horrek esan nahi du teknikoki zuzendu egin behar dela eta aurkeztu diren espediente guztiak kudeatu, Ebaluazio Batzordearen irizpenen bitartez.</p>	<p>·2013. urte osoan</p>
<p>2. ekintza. Orain arte errekonozimendurik eta ordainik izan ez duten giza eskubideen urraketan biktimei buruzko azterketa.</p>	<p>·2013ko hirugarren hiruhilekoan</p>
<p>·3. ekintza. Biktima guztiei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak burutzea ahalbidetuko duten lege-tresnak prestatzea.</p>	<p>·2013ko laugarren hiruhilekoan</p>
<p>4. ekintza. Ezarritako lege-tresnen ondoriozko prozesua kudeatzea.</p>	<p>·2014. urte osoan</p>
<p>5. ekintza. Neurri osagarriak ezarri behar ote diren balioestea. Egindakoaren ebaluazioari eta beste azterketa batzuen emaitzari esker, biktima guztiei errekonozimendua eta ordaina emateko prozesuak burutzeko beste ekimenik behar ote den balioetsi ahal izango dugu.</p>	<p>·2015eko lehen sei hilekoan</p>

6. ekimenaren fitxa

Torturari buruzko ikerketa eta ekintzak

1. Ekimenaren deskribapena

Tortura eta tratu txarrak aztertzen dituzten nazioarteko zenbait erakunde gaituk (hala nola, Torturaren Prebentziorako Europako Batzordeak, Nazio Batuen Torturaren aurkako Batzordeak eta horren errelatore bereziak) eta Gobernu Kanpoko zenbait Erakundek (hala nola, Amnistia Internazionala edo Human Right Watch), besteak beste, behin eta berriz adierazi dute (eta guztiak bat datoz horretan) oso kezkatuta daudela Espainian torturaren fenomenoak ezin delako gaindituztat eman edo tortura ez delako murrizten noizean behin edo tarteka gertatzen den kasuistikara.

Tortura giza eskubideen urraketa gaitzesgarrietan gaitzesgarriena da. Fenomeno hori gerta daiteke, zeren atxilotuekiko tratuak gertatzen diren tokiak eta atxilotzealdia kontrolpetik at gera baitaitezke. Opakutasunak zigorgabetasun-egoerak sortzen ditu eta zigorgabetasunak, aldi berean, horrelako praktiketarako egoera ezin hobek. Tortura gertatzen den susmo zentzuduna izate hutsak zalantza hori argitzera bultzatu behar luke giza eskubideekin eta demokraziaren balioekin konprometitu dagoen pertsona edo erakunde oro, baita fenomeno hori ez gertatzeko hartu beharkeko neurriak hartzerako ere. Tortura gertatzeko aukera dagoela detektatzeak eta horri erantzuteak ez ditu sistema demokratikoa eta polizia-kidegoak ahultzen; aitzitik, haien legitimitatea eta sistema demokratikoarekiko konpromisoa areagotzen du.

Horren ondorioz, eta salaketa asko, zalantza zentzudunak eta egia-zantzuak gertatzen direnez, torturaren fenomenoak egiaz duen eraginari buruzko ikerketa zorrotz eta independente bat egiteko aginduko dugu, dagozkion errekonozimenduko eta prebentzioko neurriak hartzearen. Administrazioaren betebeharrak etiko, politiko eta legezkoa da herritarrei segurtasunez bermatzea atxilotuei ematen zaien tratuan giza eskubideak errespetatzen direla eta, nolana ere, fenomeno hori ez gertatzeko eta, gertatuz gero, detektatu eta zuzentzeko beharrezkoak diren neurriak hartzen direla.

2. Helburuak

- Gure testuinguruan, torturaren fenomenoaren errealitate objektibora hurbilduko gaituen azterketa zientifikoa egitea.
- Azterketa horren ondorioei jarraiki, beharrezkoak eta onargarriak diren errekonozimenduko, ordaina emateko eta prebentzioko neurriak hartzea (Amnistia Internazionala).

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

2009ko martxoan Eusko Jaurlaritzaren Giza Eskubideen Zuzendaritzak Eusko Legebiltzarrean aurkeztu zuen torturari buruzko Azterketa Zientifikoaren Txostenaren edukia izango da ekimen horren eta aginduko den ikerketaren abiapuntua. Eduki horretan oinarrituta, ekimena honako irizpide hauen arabera bultzatuko da:

- Azterketa egitean eta azterketaren proiektzioan bi aldi bereiziko dira: lehena, 1960tik 1978ra bitarte; eta bigarrena, 1978tik 2013ra bitarte.
- Erreferentzia-tresnatzat "Istanbulgo Protokoloa" erabiltzea eta, zehazki, Giza Eskubideetarako Nazio Batuen goi-komisarioaren Bulegoaren "Manual para la investigación y documentación eficaces de la tortura y otros tratos o penas crueles o degradantes" eskuliburua.
- Tokiko beste erakunde batzuen lankidetzeta eta aholkularitza sustatzea, hala nola, Arartekoa eta unibertsitateak (KREI Kriminologiaren Euskal Institutua).

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Azterketa egin dadin agintzea.	·2014ko lehen hiruhilekoan
2. ekintza. Azterketa jasotzea.	·2014ko amaieran
3. ekintza. Beharrezkoak diren neurriak ezartzea.	·2015. urte osoan

II. ardatza

Fitxen arabera antolatutako eki

oraina

kudeatzeari dagokionez

7. ekimenaren fitxa

Lankidetza eta elkarlana Eusko Legebiltzarrekin

1. Ekimenaren deskribapena

Azken 80 urte hauetan gure herrialdeko lau tradizio politiko handiak ez dira inoiz bildu mahai baten inguruan gure bizikidetza-arazoei erantzuna elkarrekin ematen saiatzeko. Eusko Legebiltzarrean sortutako Bake eta Bizikidetza Ponentzia aukera historikoa da ezohiko errealitate hori zuzentzeko.

Eusko Jaurlaritzak lehentasunezko garrantzia ematen dio Legebiltzarreko foro horri. Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak lagunduko du eta modu aktiboan jardungo du elkarlanean Legebiltzarrekin elkarlanerako eta elkarriketa pluralerako gune hori sortzen eta gune horri eusten nahiz euskal gizarterako akordio estrategikoak bilatzen.

Bake eta Bizikidetza Ponentziak jarraituko duen prozesuarekin batera, Eusko Jaurlaritzak lankidetza-hitzarmen bat ezarriko du Eusko Legebiltzarrean Lehendakariarekin herritarren parte-hartzea sustatzeko bakearen eta bizikidetzaren inguruan. Ekimen honen helburua da komunikatzeko eta ideiak eta proposamenak trukatzeko zubi bat sortzea, gobernuaren, legeen eta herritarren eremuak lotuko dituen zubia, hain zuzen ere.

2. Helburuak

Konfiantza sortzen eta oztopoak gainditzen laguntzea, Eusko Legebiltzarrean Bake eta Bizikidetza Ponentziak adierazten duen elkarriketarako eta adostasunerako potentzial demokratikoa hedatzeko.

- Iraganaren, orainaren eta etorkizunaren inguruan adostasuna lortzeko oinarritzko proposamenak eskaintzea, betiere proposamen horiek tradizio politiko guztiek partekatuko dituztela lortzeko.
- Herritarren parte-hartzeaz gain Erakundearen eta gizartearen arteko komunikazioa sustatzea Eusko Legebiltzarrekin elkarlanean jardunda.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Eusko Jaurlaritza Legebiltzarrean Bake eta Bizikidetza Ponentziari edozertan laguntzeko prest dago, gizartearen *elkartzeko* proiekturako garrantzitsuak diren eremu guztietan adostasun-ibilbideak jorratzen laguntzeko. Eusko Legebiltzarra, gure herriko sentsibiltate politiko guztiak ordezkatuta dauden foro plurala da, herritarrek askatasunez hala erabakita. Erakunde horretan gauzatzen diren elkarriketa- eta akordio-prozesuek balio estrategikoa dute. Iritzi orokor hori oinarri hartuta, irizpide espezifikoak honako hauek dira:

- Elkarriketa arina eta iraunkorra izatea Eusko Legebiltzarrean Bake eta Bizikidetza Ponentziarekin eta Ganberako Legebiltzarreko Talde guztiekin.
- Ahalik eta adostasun handiena lortzea Eusko Legebiltzarrean Jaurlaritzaren proiektu guztietan, bizikidetza-eremuan estrategikoak direnetan.
- Mikroakordio* progresibo eta metagarrien metodologia eta prozesua erabiliz lan egitea.
- Eusko Legebiltzarrek, Eusko Jaurlaritzak eta gizarte zibilaren erakundeek herritarren parte-hartzea bideratzen dituzten ahaleginen arteko sinergia sortzea.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. Bake eta Bizikidetzaz Planaz gain, iraganaren, orainaren eta etorkizunaren inguruan adostasuna lortzeko proposamenak aurkeztea Eusko Legebiltzarrean.</p>	<p>·2013ko bigarren hiruhilekotik aurrera.</p>
<p>2. ekintza. Legebiltzarrekin modu aktiboan elkarlanean jardutea Jaurkitzearen proiektu guztietan, bizikidetzaz-eremuan estrategikoak direnetan.</p>	<p>·Denboraldi osoan.</p>
<p>3. ekintza. Herritarren parte-hartzeari buruzko lankidetzaz-hitzarmen bat prestatzea eta sinatzea Eusko Legebiltzarrekin.</p>	<p>·2013ko bigarren seiuhilekoan.</p>
<p>4. ekintza. Herritarren parte-hartzeari buruzko hitzarmena abian jartzea.</p>	<p>·2014ko lehen hiruhilekoan.</p>
<p>5. ekintza. Hitzarmena ebaluatzea eta eguneratzea urtero.</p>	<p>·2014ko azaroan. ·2015eko azaroan. ·2016ko azaroan.</p>

8. ekimenaren fitxa

Espetxe-politikari buruzko Hitzeman Programa garatzea

1. Ekimenaren deskribapena

Espetxe-politikaren eta bergizarteratzearen alorrean, Eusko Jaurlaritzak bere programa sustatuko du, presoak bergizarteratzeko prozesua ahalbidetzera bideratuta dagoen programa. Hitzeman Programan parte hartzeko bakearen eta bizikidetzaren aldeko behin betiko bermatze-konpromisoari atxiki beharko zaio. Izena eman ostean, Eusko Jaurlaritzak abian jarriko du programa, eta egoeraren arabera hainbat ibilbideren arteko hautatzeko aukera ematen du programa horrek.

Ibilbide horien guztien baterako ardatza du oinarri: konpromisoa eta erantzukizuna. Alde batetik, normalizazio sozialaren erantzukizuna bere gain hartzen duen gizartearen konpromisoa. Beste alde batetik, iraganaren, orainaren eta etorkizunaren erantzukizuna beren gain hartzen duten presoek konpromisoa. Oinarri horiek programaren izenean laburbiltzen dira: "Hitzeman". *Hitzematea* erantzukizuna eta konpromisoa hartzea da.

2. Helburuak

·Bergizarteratzearen arloan, bergizarteratzearen inguruko euskal programa bat diseinatzeaz eta sustatzeaz gain, programa hori ezartzeko adostasun parlamentarioa, erakunde arteko eta sozio-politikoak sustatzea.

·Lege-esparruaren barruan, bakea eta bizikidetzeta lortzeko hainbat ibilbide definitzea; terrorismo-delituengatik kondenatutako presoek ibilbide horiek beren gain hartzeak ahalbidetuko du, edo, hala badagokio, arinduko du bergizarteratze-prozesuen aldeko txostena gauzatzea.

·Nazioarteko esperientzia kontuan hartuta, laguntzea espetxe-politika bakea eta normalizazio soziala finantzatzeko alderdia izan dadin (Lokarri).

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Eusko Jaurlaritza da programa honen sustatzailea. Nolanahi ere, programa honen garapenaren arrakasta bi alderdiren baitan egongo da: alde batetik, ekimen honek erakundeen eta eraginpean hartutakoekin artean adostasuna lortzeko duen gaitasunaren baitan, eta beste alde batetik, erakunde laguntzaileen sarea sortzearen baitan.

·Erakunde laguntzaileak funtsezkoak izango dira. Nabarmendu behar da garrantzitsua dela bakearen, giza eskubideen edo biktimen elkartasunaren alde lan egin duten gizarte-erakundeekin parte-hartzea. Era berean, programak Europako eta nazioarteko erakundeekin esanbidezko laguntza bilatuko du.

·Hitzeman programa "Eusko Jaurlaritzaren jardun-printzipioak espetxe-politikaren alorrean" deituriko dokumentuaren barnean biltzen da, eta honako puntu hauetan laburbiltzen da:

A. Berezko ekimenaren eremuan, Eusko Jaurlaritzak ahaleginak egingo ditu honako hauek azpimarratzeko: (1) espetxe-politikaren inguruan Espainiako Gobernuarekin akordioak eta baterako konponbideak lortzeko duen asmoa, (2) bergizarteratzearen alorrean legeak eskaintzen dituen aukerak aztertzeko eta sustatzeko hartutako erabaki sendoa, eta (3) alor horretan adostasun sozopolitiko zabalak lortzeko hartutako erabakia.

B. Proposizioaren eremuan, Eusko Jaurlaritzak honako hauek eskatuko ditu: (1) espetxeen esku-mena eskualdatzea, (2) presoak EAEko kartzelara hurbiltzea (Amnistia Internazionale), (3) espetxe-oinurak lortzearen normalizazioa, (4) hasitako prozesuekin –Bizikidetzeta Tailerrekin eta Leheneratze Topaketekin, esaterako– jarraitzea, (5) gaixorik dauden presoentzako irtenbide humanitarioak eta (6) garai batean legez kanpokoak ziren baina orain modu legezkoan garatzen diren jarduerak politikoekin erlazionatuta dauden kondenak dituzten presoentzako zentzuzko neurriak.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Espainiako Gobernuarekin elkarriketak izatea eta akordioak lortzea.	·Etengabeko konpromisoa legegintzaldi osoan.
2. ekintza. Hitzeman programa prestatzea.	·2013ko bigarren seihilekoan.
3. ekintza. Presoak ordezkatzan dituzten erakundeak erakustea programa.	·2013ko bigarren seihilekoan.
4. ekintza. Erakunde laguntzaileekin adostasunak lortzea eta erabaki sendoak hartzea.	·2013ko hirugarren hiruhilekotik aurrera.
5. ekintza. Programa ezartzea.	·2014. urtetik aurrera.
6. ekintza. Programa ebaluatzea eta eguneratzea urtero.	·2014ko azaroan. ·2015eko azaroan. ·2016ko azaroan.

9. ekimenaren fitxa

Europar Batasunarekiko elkarlanerako bideak bultzatzea

1. Ekimenaren deskribapena

Eusko Jaurlaritzak Bake eta Bizikidetzeta Plan hau garatu nahi du Europar Batasunarekin komunikazioan, koordinazioan eta elkarlanean jardunda, hau da, duela gutxi Bakearen Nobel Saria eman diote erakundearekin jardunda. Horri jarraiki, bi jardun-lerro handi garatuko dira.

Lehenik eta behin, Bake eta Bizikidetzeta Plan hau Europako erakundeetan aurkeztuko dugu lankidetzeta-ar datz bat definitzeko, plana Europar Batasunaren babesarekin eta inplikazioarekin garatzearen. Bigarrenik, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak bakearen eta bizikidetzaren arloan antzeko interesak dituzten Europako beste eskualde batzuekin batera elkarlanean jarduteko gune bat sortzea sustatuko du.

2. Helburuak

- Bakearen eta bizikidetzaren inguruan Euskadin lortu nahi den helburua Europar Batasunean proaktiboki parteka dadin lortzea.
- Europar Batasunarekiko lankidetzeta-esparru praktikoa bat antolatzea bakea finkatzeko eta bizikidetzeta-kultura berri bat sustatzeko.
- Bakearen eta bizikidetzaren eremuan politika espezifikokoak garatzen ari diren Europako beste eskualde batzuekin esperientzia erabilgarriak trukatzeko aukera ezartzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Jardun-lerro horiekin lortu nahi den oinarritzko ideia da elkarri onurak ematea esperientziak eta ikaskuntzak trukatzuz. Alde batetik, bakearen eta bizikidetzaren alorrean Europan dituzten esperientziak gure errealitatean isla erabilgarria izan dezaten lortzea. Bestetik, ahaleginak egitea hezkuntzaren, gazteriaren, udalaren, unibertsitateen edo herritarren parte-hartzearen eremuan hemen garatzen ditugun jardunek Europar Batasunean proiektzioa eta trukerako gune konpartitu bat izan dezaten. Espiritu orokor horretatik abiatuta, honako irizpide zehatz hauei jarraituko diegu:

- Tokiko adostasun soziopolitiko zabalenen babesa eskuratzen duten ekimenak Europar Batasunean aurkeztea.
- Espezifikoki aztertzea Europar Batasunarekin elkarlanean jarduteko aukera, egiturazko funtsen diziplina erabiliz, Europako Gizarte Funtsaren bitartez nahiz Interreg bitartez.
- Era berean, PEACE Programaren arduradunekin elkarlanean jarduteko guneak definitzea Europar Batasunean eta Ipar Irlandan.
- Berrikuntza sozialaren esparruan pilotatze-programak sustatzea biktimen alorrean nahiz justizia lehenertzailearen eta bergizarteratzearen alorrean, gai horri dagokionez duela gutxi sortutako Biktimen Europar Zuzentarauak dioenari jarraiki.
- Lankidetzeta-eremuak esploratu eta, bere kasuan, ezarri Europako Kontseiluarekin, Europan demokrazia bultzatzeko eta giza eskubideak babesteko erakunde arduraduna den heinean.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Bake eta Bizikidetzeta Plana Europako Erakundeetan aurkeztea.	·2013ko azken hiruhilekoan.
2. ekintza. Lankidetzaguneak antolatzea.	·2014ko lehen hiruhilekoan.
3. ekintza. Definituriko jardun-planak garatzea.	·2014ko lehen hiruhilekotik aurrera.
4. ekintza. Ezarritako jardun-lerroak eta ekimen hau eguneratzeko ildo gehigarriak garatzeko eta urtero proiektatzeko Plana aurkeztea.	·2014ko abenduan. ·2015eko abenduan ·2016ko irailean

10. ekimenaren fitxa

Lankidetza Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoarekin

1. Ekimenaren deskribapena

2008. urteaz geroztik, Eusko Jaurlaritzak lankidetza-harremana du Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoarekin eta harreman hori urtero berrargitaratzen da Elkar Ulertzeko Memorandumen bitartez. Legegintzaldi honetan, Eusko Jaurlaritzak, bere Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren eta haren Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzaren bitartez, lankidetza-esparru horri eusteko asmoa du. Honako hauek izango dira lankidetza-esparru horren jardun-lerroak:

- Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioaren Bulegora bidaltzea 2013-2016 aldiko Bake eta Bizikidetza Plana aztertzeke eta berrikusteko.
- Bake eta Bizikidetza Planaren kudeaketari buruzko urteko balioespen-txostena egin dezaten eskatzea.
- Bi erakundeen interesekoa den urteko jarduera bat elkarrekin antolatzea.
- Harreman-esparruari eustea eta indarkeria-osteko egoeretako giza eskubideei buruzko nazioarteko zuzenbidearen estandarrei buruzko aholkularitza ematea

2. Helburuak

- Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioaren Bulegoak Bake eta Bizikidetza Planari eta Plan horren kudeaketari buruzko aholkularitza ematea eta ebaluazioa egitea (UNESCO-Etxea).
- Ikuspegi globaletik nahiz tokiko ikuspegitik interesa duten jarduerak garatzen laguntzea.
- Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioaren Bulegoarekin batera aztertzea giza eskubideei buruzko nazioarteko zuzenbidearen estandarrak gure testuinguruan aplikatzeko aukera.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Lankidetzari eta aholkularitzari dagokionez, Eusko Jaurlaritzak Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioaren bulegoarekin eduki nahi duen harremana honako hau da batez ere: demokratikoki finkaturiko eta egiazaturiko nazioarteko erreferentziak —gure errealitatean beharrezkoak diren barneko adostasunak lortzeko erabilgarriak izan daitezkeenak— identifikatzea. Oinarritzko ezaugarri horren oinarriaren inguruan, irizpide zehatzak honako hauek izango dira:

- Nazio Batuekin egingo den lankidetzak Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren aholkularitza bilatuko du Bake eta Bizikidetza Planaren ardatzak eta edukiak orientatzeko, bere “Giza Eskubideen Ekintza Planei buruzko Eskuliburua” izeneko txostena oinarritzat hartuz.
- Erreferentzia-esparru hori kontuan hartuko da gizarte-komunikazioarekin, hedapenarekin, hezkuntzarekin, gazteriarekin, tokiko edo Europako erakundeen inplikazioarekin edo herritarren parte-hartzearekin loturiko jardunen jarraibideak definitzerakoan.
- Elkarrekin antolatuko diren ekintzak honako hauek izan daitezke: erakundeekin bisitak hitzartzea, gai espezifikoei buruzko ekitaldiak edo mintegiak antolatzea, elkarren interesekoak diren dokumentuen itzulpena eta hedapena, edo Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioaren Bulegoak garatzen dituen giza eskubideen inguruko ekimen zehatzen alde egitea.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. 2013ko Memoranduma sinatzea eta Bake eta Bizikidetzeta Plana bidaltzea ebalua dezaten.	·2013ko bigarren seihilekoan.
2. ekintza. 2014ko Memoranduma sinatzea eta 2013ko balorazio-txostena jasotzea.	·2014ko lehen seihilekoan.
3. ekintza. 2015eko Memoranduma sinatzea eta 2014ko balorazio-txostena jasotzea.	·2015eko lehen seihilekoan.
4. ekintza. 2016ko Memoranduma sinatzea eta 2015eko balorazio-txostena jasotzea.	·2016ko lehen seihilekoan.

11. ekimenaren fitxa

Euskal unibertsitateen ekarpen partekatua

1. Ekimenaren deskribapena

Eusko Jaurlaritzak, EAEko hiru unibertsitateekin koordinatuta, prozesu bat proposatu eta sustatuko du, bakea eta gizartearen elkarketa finkatzeko egungo prozesuari unibertsitate horiek egin diezaioketen baterako ekarpen espezifikoak definituz eta garatzera bideratutako prozesua, hain zuzen ere.

Unibertsitateen ekarpen horrek gure bizikidetzak gaur egun dituen funtsezko eta lehentasunezko erronka batzuetan oinarritu behar du, iraganera, orainaldira edo etorkizunera begira.

Lan honen gaia eta eremu zehatza unibertsitateekin elkarrizketatuz eta adostuz identifikatuko dira. Jardun-esparrua definitu ostean, unibertsitateen arteko taldea sortuko da, eta talde horrek garatuko du proiektua. Ekimen hori 2015-2018 aldiko Unibertsitate Planean bilduko da.

2. Helburuak

- EAEko hiru unibertsitateen arteko lankidetzeta sustatzea indarkeriaren amaierak sortzen dituen erronka soziopolitiko eta kulturalen aurrean.
- Oinarri zientifikoa eta akademikoa duen proiektu bat aurkeztea, bakearen eta bizikidetzaren arloan aurreratzea ahalbidetzeko bokazio praktikoa eta zehatza duena.
- Unibertsitate-erakundearen eta une historiko bakoitzeko premien arteko ezinbesteko eta etengabeko kongruentzia-prozesuan sakontzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ekimen honen zentzua asmo batean biltzen da: EAEko unibertsitate-sistemaren ikerketak, talentuak eta jakintzak hain garrantzitsuak, konplexuak eta delikatuak den lehentasunaren esparruan, hots, bakearen eta bizikidetzaren esparruan erabilgarria izango den aplikazio-eremua aurki eta eskaini dezan lortzea. Asmo horiek bideratzeko irizpideak honako hauek dira:

- Proiektuak bokazio zehatza eta praktikoa izango du nabarmenki. Ildo horretatik, aplikazio-proposamen batean gauzatuko da.
- Proiektuak dimentsio zentzuduna izan behar du, ez neurrigabea, ezta handiustekoa ere, eta haren gizarte-erabileran eta EAEko unibertsitateen artean sinergiak sortzeko ahalmenean oinarrituko da.
- Proiektu hau diseinatzeko, egiteko eta aplikatzeko prozesuan gizarte zibilak eta haren gizarte-eragileek lagundu ahal izango dute.
- Eusko Jaurlaritzak (Europar Batasunean nahiz Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioarekin) bakearen eta bizikidetzaren arloan ezar dezakeen elkarlaneko programen esparruan nazioarteko lankidetzeta-lerroak eta beste unibertsitateekiko lankidetzeta-lerroak ezarri ahal izateko aukera egongo da.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Elkarrekin definitzea proiektuaren xedea bakearen eta bizikidetzaren premien barnean.	·2013ko azken hiruhilekoan
2 ekintza. Lana gauzatzea.	·2014an
3 ekintza. Ondorio praktikoak hartzea beren ondorioen gainean.	·2015eko lehen hiruhilekoan
4. ekintza. Ekimen hau berrargitaratzeko aukera eta egokitasuna aztertzea.	·2015eko lehen hiruhilekoan ·2016ko lehen hiruhilekoan

12. ekimenaren fitxa

Ertzaintzaren konpromiso soziala Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde

1. Ekimenaren deskribapena

Ertzaintzak, bere egituraren oinarritik abiatuta, ertzainen partaidetza-prozesu bat sustatuko du Ertzaintza Konpromiso Sozialaren inguruko proposamen bat egiteko Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen alde. Ekimen horrek hiru dimentsio garatuko ditu: lehenik eta behin, bizikidetzaren demokratikoa lortzeko polizia-aren giza eskubideetan eta oinarri etikoetan oinarrituriko prestakuntzako programa integrala eta zeharkakoa (Amnistia Internazionala).

Bigarrenik, parte hartzeko eta gogoeta egiteko programa bat, bake eta bizikidetzaren garai berri batean Ertzaintzak euskal gizartearekin berritu nahi duen konpromisoari edukia emateko. Hirugarrenik, Ertzaintzaren konpromiso soziala formalizazioa beren edukia biltzen dituzten ekimenen bitartez eta hartutako konpromisoei jarraipena eginez eta aldizka ebaluatuz.

2. Helburuak

- Ertzaintzak printzipioekin, balioekin, askatasunekin eta eskubide demokratikoekin hartutako konpromisoa berritzea eta indartzea.
- Zerbitzua emateko konpromisoan eta Ertzaintza euskal gizartearekin identifikatzeko harremanean sakontzea.
- Testuinguru soziopolitiko berri honetan bakean, bizikidetzaren eta giza eskubideen errespetuan oinarrituriko kultura finkatzen laguntzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ekimen honek zentzua du baldin eta Ertzaintzak zirkunstantzia historiko jakin batean zerbitzua ematen dien herritarrei eskaini nahi dien balio erantsiko ekarpenentzat hartzen bada. Testuinguru batean non ezinbestekoa den gure gizarteko eragile bakoitzak bakea eta bizikidetzaren lortzen laguntzeko bere eskuetan zuzenean duen guztia ematea.

- Ekimen hau sustatzeko nazioarteko bi dokumentu hartuko dira erreferentzia-oinarritzat eta kontzeptuzko jardun-esparrutzat: Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoaren eskuliburuak, Giza Eskubideen Araudiari eta Praktikari buruzkoa; eta Poliziaren Etikako Europako Kodea.
- Prozesu horren funtsezko ezaugarria da bere diseinua eta garapena barne-elaborazioko dinamikan oinarritzen dela Ertzaintzaren barruan, eta Ertzaintzako kideen metodologia parte-hartzailearen bitartez eraikitzen dela. Horrek ez du eragozten ekimen horren garapenean gizarte-eragileen arteko harremana kontuan hartzea.
- Konpromiso Sozial hori egiteko prozesuak gaur egun Ertzaintzan prestatzen ari diren Plan Estrategiko globala osatu du. Prozesu horren abiapuntua Lantaldea sortuz sustatu ahal izango da.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Ekimen hau sustatzeko eta dinamizatzeko Lantaldea izendatzea.	·2013ko laugarren hiruhilekoan
2. ekintza. Bizikidetzaren demokratikoa lortzeko poliziaren giza eskubideei eta oinarri etikoei buruzko Prestakuntza Programa garatzea.	·2014an
3. ekintza. Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen aldeko Ertzaintzaren Konpromiso Soziala egiteko Partaidetza Programa abian jartzea.	·2014ko laugarren hiruhilekoan
4. ekintza. Ertzaintzaren Konpromiso Sozialaren Programa sustatzea bere edukiak bilduz eta jarraipena eginez eta aldizka ebaluatuz.	·2015eko hirugarren hiruhilekoan

III. ardatza.

Fitxen arabera antolatutako ekimenak,

etorkizuna

kudeatzeari dagokionez

13. ekimenaren fitxa

Lankidetzaren *publiko-soziala* euskal elkartearen sarearekin

1. Ekimenaren deskribapena

Azken 25 urte hauetan, euskal gizarte zibileko elkarteek eta erakundeek balio handiko zeregina izan dute bakearen, indarkeriarik ezaren eta giza eskubideen aldeko borroka egiten (UNESCO-Etxea). Etapa berri honetan, Eusko Jaurlaritzak ekarpen horren jarraitutasuna sustatu nahi du erakunde publikoen eta gizarte zibil antolatuko eragileen arteko lankidetzaren publiko-sozialeko estrategia bidez (Fernando Buesa Fundazioa).

Helburu horrekin, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak, beste erakunde batzuekin ados jarrita, Elkarrekin Bonu Programa sustatuko du. Programa horren bitartez funts bat sortuko da, eta funts horri esker ekarpen ekonomiko bat eman ahal izango zaie gizarte-erakundeei hainbat arlori buruz, hala nola hezkuntzari, herritarren parte-hartzeari, elkarbizitzari, gatazkak konpontzeari eta abarri buruz ikas-tetxeei, udalei eta beste erakunde batzuei emandako prestakuntzako, dinamizazioko edo aholkularitzako zerbitzuen justifikatutako ordu bakoitzeko.

Funts horretatik laguntzen diren prestakuntzako, dinamizazioko edo aholkularitzako ekimenek “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoa sustatuko dute”. Indarkeria prebenitzeko nahiz bakearen eta bizikidetzaren kultura sustatzeko Bake eta Bizikidetzaren Plan honek indartzen duen esparrua, gutxienez lau oinarri dituena.

2. Helburuak

- Indarkeriaren kulturari aurrea hartzea eta bakean, bizikidetzaren eta giza eskubideen errespetuan oinarritutako kultura sustatzea.
- Gizarte- eta hezkuntza-arloko zeharkako konpromisoa —gutxieneko oinarri etiko batzuen inguruan hainbat eragileren ahaleginak elkartzea ahalbidetuko duena— sustatzea (Baketik).
- Lankidetzaren publiko-sozialeko estrategia bat garatzea, Eusko Jaurlaritzari Bake eta Bizikidetzaren Plana gauzatzen lagunduko diona eta zailtasuneko uneetan erakunde sozialei eusten lagunduko diona.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ekimen horren garapenak ekarriko du akordioak eta hitzarmenak ezartzea bi norabidetan. Alde batetik, “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoaren” zati izan nahi duten eta Elkarrekin Bonu Programari atxiki nahi zaizkien gizarte zibil antolatuko erakundeekin; eta bestetik, ekimen hau sustatu nahi duten erakundeekin. Ildo horretan, honako hauek dira jardun-irizpide zehatzak:

- Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak lankidetzaren hitzarmen bat sinatuko du beren zerbitzuekin “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoa” sustatu nahi duten gizarte zibil antolatuko erakunde guztiekin.
- Era berean, lankidetzaren hitzarmenak edo -akordioak ezarriko dira Hezkuntza, Hezkuntza Politika eta Kultura Sailarekin, Foru Aldundiekin, Udalekin eta Elkarrekin Bonu Programaren funtsaren partaide izan nahi duten beste erakunde batzuekin.
- Ekimen horrek indartze gehigarriko izaera du salbuespenezko testuinguru baterako. Bestelako hitzarmenen bidezko jardun-lerroek edo diru-laguntzen urteko deialdiek orain arte bezala jarraituko dute.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. Euskal elkarteen sarearekin akordioa prestatzea eta sinatzea “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoaren” inguruan.</p>	<p>·2013ko laugarren hiruhilekoan</p>
<p>2. ekintza. Lankidetz hitzarmenak eta -akordioak prestatzea eta sinatzea beste erakunde batzuekin Elkarrekin Bonu Programa sustatzeko.</p>	<p>·2013ko laugarren hiruhilekoan</p>
<p>3. ekintza. Elkarrekin Bonu Programa abian jar-tzea.</p>	<p>·2014ko lehen hiruhilekoan</p>
<p>4. ekintza. Programaren ebaluazioa egitea eta be-rrargitaratzea.</p>	<p>·2014ko azken hiruhilekoan ·2015eko azken hiruhilekoan ·2016ko azken hiruhilekoan</p>

14. ekimenaren fitxa

Herritarren parte-hartzea sustatzea

1. Ekimenaren deskribapena

Herritarren parte-hartzea garrantzitsua da eremu guztietan, baina are garrantzitsuagoa da, gure kasuan bezala, bakea finkatu nahi badugu eta bizikidetzako eta gizartea elkartzeko prozesu bat sustatu nahi badugu. Eusko Jaurlaritzaren ustez funtsezkoa da Bake eta Bizikidetza Planaren garapenarekin batera politika harkorrak, irekiak eta proaktiboak izatea herritarren parte-hartzeari dagokionez (Lokarri).

Arlo honetako Idazkaritza Nagusiak Esparru Dokumentu bat aurkeztuko du bakearen eta bizikidetzaren alorrean herritarren parte-hartzea sustatzeko. Dokumentu horretan herritarrek parte hartzeko hiru bide handi ezarriko dira:

- Eusko Jaurlaritzaren eta Eusko Legebiltzarraren arteko hitzarmenetik ateratzen dena, herritarrekin lotura izateko bi erakundeek dituzten parte hartzeko tresnen bitartez.
- Udalekin hitzartutako tokiko parte hartzeko ekimenak, Elkarrekin Bonu Programaren bitartez eta “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoan” bilduta daudenak.
- Herritarren parte-hartzea sustatzeko hitzarmen espezifikoak izateko aukera. Hitzarmen horiek egin ahal izango dira baldin eta hainbat erakunderen askotariko bateratze bidez aurkezten badira eta modu zehatzean, praktikoan, funtzionalean eta eraginkorrean proiektatzen badira.

2. Helburuak

- Bake eta Bizikidetza Plan hori hobetuko duten ekarpenak, iradokizunak, kritikak, proposamenak edo iritziak biltzea.
- Plan horren edukiak euskal gizarteak ezagutu eta uler ditzan laguntzea.
- Bakea finkatzea eta gizarte- nahiz hezkuntza-arloko prozesua indartzea gizartea elkartzera bideraturiko bizikidetzaren kultura lortzeko.
- Erakundeen eta herritarren arteko elkarrizketa, komunikazioa, entzutea eta elkarrekintza demokratikoa hobetzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ezinbestekoa da zintzoki onartzea herritarren parte-hartzea praktikan jartzea konplexua dela. Behar bada, horregatik, askotan, baliabide hori erretorikoa da erreala baino gehiago, edo minoritarioegia da garrantzitsutzat eta eragin handikotzat hartzeko. Nolanahi ere, herritarren parte-hartzearen sustapena eta kanalizazioa ezinbesteko azterketa- eta konpromiso-eremua da sistema demokratikoa hobetzen, eguneratzen eta berritzen lagundu nahi duen administrazio publiko ororentzat. Parte-hartzearen konplexutasunaren eta premiaren arteko errealitate anibalente hori kontuan hartuta, honako irizpide hauei jarraituko zaie eremu horretan:

- Herritarren parte hartzeko proiektu orean irizpide gidari gisa proiektu horren izaera praktikoaren eta berritzailearen justifikazioa ezartzea, parte-hartze horren adierazpen hutseko orientazioaren arriskua gainditu ahal izateko.
- Parte-hartzearen alorrean Eusko Legebiltzarrak eta Eusko Jaurlaritzak dituzten tresna zehatzak aprobetxatzea eta optimizatzea eta elkartearen sarearekiko lankidetzaren publiko-sozialaren estrategiaren barruan kokatzea.
- Udalen eta elkartearen sarearen artean hitzartutako udal-eremuko ekimenei lehentasuna ematea.
- Gure testuinguruan egiten diren herritarren parte-hartze esperientziak Europako eremuko antzeko beste ekimen batzuekin lotzea.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Herritarren parte-hartzeari buruzko esparru-dokumentua aurkeztea.	·2013ko laugarren hiruhilekoan
2. ekintza. Herritarren parte-hartzeari buruzko ekimenak abian jartzea.	·2013ko laugarren hilekotik aurrera
3. ekintza. Programaren ebaluazioa egitea urtero eta berrargitaratzea.	·2014ko azken hiruhilekoan ·2015eko azken hiruhilekoan ·2016ko azken hiruhilekoan

15. ekimenaren fitxa

Bizikidetzaren aldeko adostasuna Foru Aldundiekin eta Udalekin

1. Ekimenaren deskribapena

Udalek, Foru Aldundi bakoitzak eta Eusko Jaurlaritzak bakearen eta bizikidetzaren eremuan antzeko orientazioa duten ekimenak garatzen ditu. Ildo horretako jardunen aniztasunak eta ugaltzeak ez du arazorik sortzen, baizik eta aukera bat dela esan genezake. Nolanahi ere, erakundeen erantzukizunaren agindua da bikoiztasunak saihestea eta koordinatua izateaz gain gutxieneko eduki batzuk batera jartzen dituen jardun bat bilatzea (Elkarteen Foroa, Fernando Buesa Fundazioa, Baketik, Lokarri).

Eusko Jaurlaritzak akordio bat proposatu nahi die tokiko eta aldundietako erakundeei jardun hitzartuaren oinarritzko ardatz batzuk definitzeko. Akordio-proposamen horren oinarria "Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoa" izango da. "Elkarrekin Bonu Programa" tresna zehatz gisa eskainiko da adostutakoa gauzatzeko eta bideratzeko. Lehentasunezko jardun-eremuak askotariko lankidetzaren lortzeko tokiko esperientzien sustapena, heziketa formala eta ez-formala eta herritarren parte-hartzea izango dira.

2. Helburuak

- Bakearen eta gizarte elkartzearen helburua lortzen laguntzea, erakunde arteko lankidetzaren errealitatea proiektatuz.
- Bakearen eta bizikidetzaren aldeko politika publikoak elkartzea eta optimizatzea hainbat erakunderen artean.
- Lankidetzaren publiko-sozialeko sinergiak sortzea hezkuntza-arloko eragileekin eta elkartearen sarearekin.
- Bizikidetzaren eta giza eskubideetan oinarritutako kultura sustatzera bideratutako gizarte- eta hezkuntza-arloko ekimenak babestea eta sustatzea.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

2012. urteaz geroztik, askotariko esperientziak garatu dira hainbat udalerritan, gizarte elkartzeko gunea bilatzera bideratuta dauden esperientziak, hain zuzen ere. Ekimen xumeak dira, baina oso interesgarriak, tokiko sentsibilitate politiko guztiak eta gizarte-erakundeak barnean hartzen dituztelako. Foru Aldundiekin eta Udalekin hitzartzeko ekimen honen espiritua jardun-eremu honetan kokatzen da: batuko gaituzten jardun xumeak eta askotarikoak sustatzea. Premisa horretatik abiatuta, honako irizpide zehatz hauei jarraituko diegu:

- Lana Eusko Jaurlaritzaren, Foru Aldundien eta Udalen artean bateratuko da gutxienekoak adostuta.
- Bizikidetzaren alorreko organoak, foroak edo askotariko gomendioak tokiko eremuan sustatuko dira gizarte elkartzeko kultura dinamizatzeko.
- Giza eskubideetan, biktimizekiko elkartasunean, bakean, bizikidetzaren, gatazketan eta abarretan oinarritutako heziketa formalerako eta ez-formalerako prestakuntza-babesa ematea.
- Herritarren parte-hartzeko aukera sustatzea gizarte zibileko erakundeekin elkarlanean jardunda.
- Udalen, ikastetxeen eta gizarte zibileko erakundeen arteko tokiko aliantza estrategikoa ahaleginak koordinatzeko.
- Lan-lerro hori ahal den neurrian euskal udal guztietara zabaltzea.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Akordioa definitzea Foru Aldundi bakoitzarekin eta Udalekin.	·2013ko bigarren seihilekoan
2. ekintza. Erakunde arteko akordioak abian jar-tzea.	·2014ko lehen hiruhilekotik aurrera
3. ekintza. Programaren ebaluazioa egitea urtero eta berrargitaratzea.	·2014ko azken hiruhilekoan ·2015eko azken hiruhilekoan ·2016ko azken hiruhilekoan

16. ekimenaren fitxa

Jardun-lerro osagarriak bultzatzea heziketa formalaren eremuan

1. Ekimenaren deskribapena

Ekimen honetan ikastetxeekin eta haren eragileen komunitatearekin lankidetzaren esparru bat sortzera bideraturiko hainbat ekintza biltzen dira, giza baliabideetan, bakean, biktimekiko elkartasunean eta gatazken konponketa baketsuan oinarritutako hezkuntza indartzeko (UNESCO-Etxea). Abiapuntu gisa Carlton-en Akordioa hartzen du eta jarraipen gisa “Bizikidetzari aplikatutako *oinarrizko lau arauetan*” oinarritutako gizarte- eta hezkuntza-arloko konpromisoko proposamena eskaintzen du, haren garapen libre eta sortzailea gauzatzeko.

Gure hezkuntza-sistemak urteak daramatza lanean bizikidetzarako hezkuntzaren eremuan. Plan honen helburua ez da lan horren jabe egitea, zuzentzea, desagerraraztea edo eragozte. Aitzitik, ekimen hori *gehigarri* gisa definitzen da, indartzea duelako helburu. Salbuespenezko testuinguru sozialaren erdian, (bakea finkatzea) orain arte, irizpide onez, egin dena indartzeko jardun-lerro espezifikoak eta gehigarriak ezarri nahi ditu.

2. Helburuak

- Hezkuntza-komunitatearen elkartze kooperatiboa ahalbidetzea Carlton-en Akordioaren gaitasunen eta “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoaren” proposamenaren garapen irekiaren inguruan.
- Hitzarmen bat ezartzea Hezkuntza Sailaren, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren eta gizarte- nahiz hezkuntza-arloko eragileen artean, giza eskubideetan, bakean, bizikidetzan, biktimekiko elkartasunean eta gatazken konponketa baketsuan oinarritutako hezkuntzarako irakasleek egin behar duten prestakuntza-errefortzua sustatzeko.
- Hezkuntza-esperientziekin jarraitzea biktimen testigantzen bitartez (Fernando Buesa Fundazioa); testigantza horiek, ikastetxe bakoitzaren erabakiaren arabera, presentzialak, idatzizkoak edota ikus-entzunezkoak izango dira.
- Bakegune eta Eskola Bakegune webguneak berritzea, eguneratzea eta optimizatzea, gizarte- nahiz hezkuntza-arloko dokumentazio-zentro eta tresna gisa (Fernando Buesa Fundazioa).

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Ekimen honen eta haren jardun-lerroen garapena hezkuntza-komunitate osoan egiaztatutako adostasun-funtsean oinarritzen da: bakearen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntza, giza duintasuna errespetatzeko printzipio unibertsalean eta giza eskubideekiko konpromisoan oinarrituta dagoena, sustatzea. Premisa horri dagokionez, honako hauek dira irizpide nagusiak:

- Ikastetxeen eta hezitzaileen autonomiarekiko errespetuan oinarritutako lankidetzaren sustatzea; hezkuntza-komunitateko eragileekiko elkarrizketa bidez bideratuta dagoen eta adostasun zabalena lortzera bideratuta dagoen lankidetzaren sustatzea.
- Sinergia eta ikaskuntza-komunitatearen sustatzea hezkuntza-eragileen, udalen eta giza eskubideetan eta bizikidetzan oinarritutako hezkuntzaren eremuan jarduten duten gizarte zibil antolatuen ordezkarien artean.
- Ikasleekiko hezkuntza-ekimenei lehentasuna ematea hainbat baliabide erabiliz, adibidez: zinema, antzerkia, literatura, teknologia berriak edo hizkuntzak.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. Hezkuntza-komunitatearen elkartze berri bat prestatzea eta garatzea Carlton-en Akordioaren eta “Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoaren” proposamenaren inguruan.</p>	<p>·2013ko maiatzetik urrira bitarte</p>
<p>2. ekintza. Hezkuntza-esperientziei jarraipena emateko plana onartzea eta sustatzea biktimen testigantzen bitartez.</p>	<p>·2013ko maiatzetik urrira bitarte</p>
<p>3. ekintza. Bakegune eta Eskola Bakegune web-guneak berritzea, eguneratzea eta optimizatzea.</p>	<p>·2013ko maiatzetik abendura bitarte</p>
<p>4. ekintza. Hezkuntza Sailaren, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren eta gizarte-nahiz hezkuntza-arloko eragileen arteko hitzarmena prestatzea eta sinatzea.</p>	<p>·2013ko irailetik abendura bitarte</p>
<p>5. ekintza. Aurreko jardun-lerroak eta eguneratzeko ildo gehigarriak garatzeko eta urtero proiektatzeko Plana aurkeztea.</p>	<p>·2014ko maiatzean ·2015eko maiatzean ·2016ko maiatzean</p>

17. ekimenaren fitxa

Jardun-lerro espezifikoak bultzatzea gazteriaren, kulturaren eta heziketa ez-formalaren eremuan

1. Ekimenaren deskribapena

Eusko Jaurlaritzak, Gazteria Zuzendaritzaren eta Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren bitartez, akordio bat proposatu nahi dio Gazteriaren Kontseiluari plan honen garapenean elkarrekin parte hartzeko eremuak ezartzeko. Akordio-proposamen horren oinarria "Bizikidetzaren aldeko Gizarte- eta Hezkuntza-arloko Konpromisoa" izango da. Jardun-ardatz hauek izango ditu:

- Bizikidetzaren, giza eskubideen gatazken konponketaren alorreko prestakuntza espezifikoko urteko programa bat. Prestakuntza hori gazteen preskriptoreentzat izango da eta hizkuntza sortzaileen erabileran oinarrituta egongo da. Jardun hori "Elkarrekin Bonu Programa" bidez antolatu ahal izango da.
- Literaturako, antzerkiko, zinemako eta beste diziplina artistiko batzuetako lanei buruzko erreferentzia-funtsa sortzea; ikuspegi pedagogikotik begiratuta bakea eta bizikidetzaren oinarri dituen kulturari ekarpena egiteko erabilgarriak izan daitezkeen eta gazteen elkarten sare osoarentzat eskuragarri egongo diren lanak.
- Elkarbizitzarako gizarte- eta hezkuntza-arloko edukia duten ideien lehiaketaren urteko deialdia egitea, hizkuntza sortzaileak erabiliz, eta urte bakoitzean proposamen horietako bat aukeratzea proposamen horiek ezartzeko.

2. Helburuak

- Gazteriaren eremuan bakearen, bizikidetzaren, kulturartekotasunaren (CEAR Euskadi) eta giza eskubideen aldeko gizarte- eta hezkuntza-arloko konpromisoa partekatzea.
- Bizikidetzaren gatazken tratamendu eraikitzaileko tresnak banatzea gazteen artean.
- Bizikidetzako eta gizarte elkarteko kultura lortzeko baliabide eta aplikazio sortzaileen eta artistikoen funtsa sortzea.
- Sormena, ekintzailetza eta berrikuntza soziala sustatzea gazteen artean bizikidetzaren proiektuei dagokienez.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Bake eta Bizikidetzaren Planaren asmoaren eta ahaleginaren heren bat, gutxienez, etorkizunera bideratu dago. Horrek esan nahi du inbertsio horren hartzaile nagusiak gaur egun haurtzaroan edo gaztaroan dauden eta laster beren garaiko protagonista helduak izango direnentzat direla. Daukan garrantzia dela medio, plan honen jardun-programaren ekimen bat eremu horretan oinarritzen da. Helburua zera da, gazteak ahalegin horren parte-hartzaile sentitzea gizarte- nahiz hezkuntza-arloko, kultura-arloko eta artista-arloko eremuetan oinarritutako dimentsio sortzaile batetik abiatuta. Premisa horri dagokionez, honako hauek dira irizpide nagusiak:

- Prestakuntza eskaintzea gazteen elkarrekin sarearen eremuan Elkarrekin Bonu Programan parte hartzen duten erakundeekin akordioa lortuz.
- Jardun-eremu horretan lehentasuna ematea hizkuntza sortzaile eta artistiko aplikatuak erabiltzeari, baita IKTeke eta gizarte-sareek eskaintzen dituzten ahalmenei ere.
- Lehentasuna ematea sentsibilitate desberdineko gazteen artean bizikidetzako eta askotariko lankidetzako esperientziak sustatzen dituzten ekimenei.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Akordioa prestatzea eta sinatzea Gazteriaren Kontseiluarekin.	·2013ko laugarren hiruhilekoan
2. ekintza. Akordioaren hiru jardun-lerroak abian jartzea.	·2014ko lehen hiruhilekoan
3. ekintza. Jardun-lerro horien proiektzioa ebaluatzea eta eguneratzea.	·2014ko azken hiruhilekoan ·2015eko azken hiruhilekoan ·2016ko azken hiruhilekoan

18. ekimenaren fitxa

Gizartearen sentsibilizazioa eta hedabide publikoen konpromisoa

1. Ekimenaren deskribapena

Legegintzaldi honetan, Eusko Jaurlaritzak gizarte- eta hezkuntza-arloko sentsibilizazio-ekimenak sustatuko ditu (CEAR Euskadi); gizarte elkartzeko prozesu bat gauzatu ahal izatera eta giza duintasunaren, giza eskubideen, printzipio demokratikoen, biktimekiko elkartasunaren, gatazken indarkeriarik ezeko kudeaketaren eta kulturartekotasunaren errespetuan oinarritutako bizikidetzaren kultura sustatzera bideratuta dauden ekimenak.

Jardun-lerro horrek bi garapen-ardatz ditu. Alde batetik, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak sustatuko du komunikazio sozialeko programak diseinatuz, behar den eta ahal den aldizkotasunez. Bestalde, hitzarmen bat ezarriko da EITBekin erakunde publiko horrek bakea eta bizikidetzaren lortzearen inguruan hartu behar dituen konpromisoak definitzeko.

2. Helburuak

- Indarkeriaren aurka kontzientzia sozial kritikoa eta giza eskubideekin ez ezik bizikidetzaren demokratikoaren balioekin ere konprometituta dagoena indartzea.
- Gizarte- eta hezkuntza-arloko zeharkako konpromisoa (Zaitu), gizarte elkartzeko prozesua gauzatu ahal izatera bideratuta dagoena, sustatzea.
- Hedabideekin eta bereziki EITB erakunde publikoarekin sinergia-dinamika bat sustatzea, proiektio praktikoa eta gizartean erabilera izango duten lankidetzaren eremuak ezartzeko.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Gizartearen sentsibilizatzeko ekimen honen esparruan garatzen diren ekintza guztiek "bizikidetzaren haustearren kausei buruzko azterketa" edukiko dute kontuan beren edukiak diseinatzerakoan, eta azterketa hori plan honen bigarren zatian egiten da. Bestalde, gizarte- eta hezkuntza-arloko printzipioen proposamena, "Bizikidetzari aplikatutako oinarritzako lau arauak" deiturikoa, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak eta hedabide publikoek eremu horretan espezifikoki sustatzen dituzten jardunen abiapuntu-dokumentua izango da. Irizpide espezifikoak honako hauek dira:

- Komunikazio-programak egingo dira baldin eta dimentsionamendua gure gizarteak bizi dituen zailtasun ekonomikoko garaiekin bat datorren.
- Abenduaren 10ean Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren urteurrena izaten da, eta horren inguruan egiten diren komunikazio espezifikoak ekimenak ez ezik René Cassin Sariaren orientazioa ere gizartearen sentsibilizatzeko esparru horretan kokatuko dira.
- Gai horren inguruan EITBk hartzen dituen konpromisoen erreferentzia-puntua azken legegintzaldietan jarraitutako ibilbidea izango da eta bizikidetzaren lehentasuna ematera bideratuko dira batez ere.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
<p>1. ekintza. Sentsibilizazio-planak diseinatzea urtero.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·2013ko azaroan, 2014rako ·2014ko azaroan, 2015erako ·2015eko azaroan, 2016rako
<p>2. ekintza. 2014-2016 aldiko EITBrekiko hitzarmena definitzea eta sinatzea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·2013ko bigarren seihilekoan
<p>3. ekintza. Abenduaren 10ean urtero ospatzen den Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren eta René Cassin Sariaren inguruko lanerako plana diseinatzea urtero.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ·2013ko hirugarren hiruhilekoan ·2014ko bigarren hiruhilekoan ·2015eko bigarren hiruhilekoan ·2016ko bigarren hiruhilekoan

Zeharkako ardatza

Plan honen kudeaketarekin eta
jarraipenarekin
lotutako ekimenak

Zeharkako ekimenaren fitxa

Bake eta Bizikidetza Planaren kudeaketa, koordinazioa eta ebaluazioa

1. Ekimenaren deskribapena

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiari dagokio plan hau kudeatzea, koordinatzea eta ebaluatzea. Bost lan-lerro ezarriko dira:

- Erakunde arteko Batzorde bat eratzea; Eusko Jaurlaritzako sailen kudeaketa dinamizatzeaz eta koordinatzeaz arduratuko da Batzorde hori.
- Koordinazio Batzorde bat sortzea Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren eta Bake eta Bizikidetza Ponentzian parte hartzen duten taldeen artean.
- Kontsulta Kontseiluaren egitura eta eginkizunak Bake eta Bizikidetza Plan honen gizartea elkartzeko helburura egokitzea (Elkarteen Foroa).
- Planaren garapenari buruzko kontsultako eta ebaluazio sektorialeko etengabeko dinamika ezartzea planaren jardun-ardatz nagusien inguruan.
- Bake eta Bizikidetza Planaren garapenari buruzko ebaluazio osoa egiteko aldizkako mekanismoa ezartzea.

2. Helburuak

- Bake eta Bizikidetza Plan honen ahalik eta kudeaketarik hoberena gauzatzeko bide ematea eta ezarritako helburuak lortzen laguntzea.
- Ahaleginak egitea plan honen kudeaketa ahalik eta gizarte-, politika- eta erakunde-arloko adostasun handienetan oinarritzeko.
- Erakundeek eta gizarte zibilak elkarrizketak izateko, entzuteko, kontsultatzeko eta elkarlanean jarduteko dinamikak antolatzea bizikidetza hobetzeko.
- Ebaluazio-metodologia zorrotza eta erabilgarria bermatzea plan hau hobetzeko, eta, hala badagokio, zuzentzeko bere aplikazioari buruzko azterketa oinarri hartuta.

3. Ezaugarriak eta/edo irizpideak

Bake eta Bizikidetza Plan hau lan-proposamen ireki, dinamiko eta malgua da, gure errealitatearen konplexutasuna eta beharrezko adostasuna bideratzeko. Irekita dago legebiltzarreko taldeek, erakundeek eta gizarte-eragileek egingo dituzten ekarpenetara, onartu aurretik eta garapen-fasean. Lankidetzaren filosofia horren arabera, irizpide espezifikoak honako hauek dira:

- Sailen arteko Batzordea Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak koordinatuko du. Hiru hilean behin planaren jarraipena eta ebaluazioa egingo da.
- Koordinazio Batzordea jarraipena egiteko, aholkuak emateko, kontsulta egiteko eta adostasunak kudeatzeko organoa izango da Bake eta Bizikidetza Planari dagokionez.
- Kontsulta Kontseiluak bere orientazioari utsiko dio eta bere funtzionamendua eta osaera aurretiko ibilbidearen ebaluazioaren arabera berregituratuko du.
- Planaren garapenaren kontsulta-mekanismoen eta ebaluazio sektorialaren solaskide nagusiak Foru Aldundiak eta Udalak izango dira, baita hainbat erakunde ere, hala nola Elkarteen Foroa, Carlton-en Akordioa, Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseilua edo Gazteriaren Kontseilua, besteak beste.
- Bake eta Bizikidetza Planaren garapenaren ebaluazio osoa bi urtean behin egingo da. Lortzen diren emaitzen ondorioz Bake eta Bizikidetza Planaren lan-programa eguneratzeko dokumentua sortuko da.

4. Jardun-programa

Ekintzak	Egutegia
1. ekintza. Sailen arteko Batzordea diseinatzea eta eratzea.	·2013ko bigarren seihilekoan
2. ekintza. Koordinazio Batzordea diseinatzea eta eratzea.	·2013ko bigarren seihilekoan
3. ekintza. Kontsulta Kontseilu berria diseinatzea eta eratzea.	·2013ko bigarren seihilekoan
4. ekintza. Planaren ebaluazio osoaren dokumentuak enkargatzea eta aurkeztea.	·2014ko azken hiruhilekoan ·2016ko azken hiruhilekoan

Proposamen irekia

Txosten hau proposamen bat da. 2013ko ekainaren 11n aurkeztu eta egun berean Eusko Legebiltzarrean sartuko da. Une horretatik aurrera, hiru hilabetetako epea zabalduko da, irailaren 20ra arte, Legebiltzar Taldeen, elkarteen eta gizartearen ekarpenak jasotzeko. Txostena behin betiko 2013ko urrian onartuko da.

Gasteiz, 2013ko ekainaren 11a